

Raskaudenaikainen työskentely ja ennakollinen lastensuojeluilmoitus

2023

Työryhmä:

Anu Niemi-Weckström (Tulevaisuuden sote-keskus –hanke,
projektisuunnittelija/osaamiskoordinaattori Pohde)

Katri Turunen (projektisuunnittelija, Pohde)

Kaisa Haapakorva (projektisuunnittelija, Päkä-hanke)

Marjo Mäntykenttä (projektisuunnittelija, Päkä-hanke)

ENNAKOLLISEN LASTENSUOJELUILMOITUKSEN TARKOITUS

- Ennakollisen lastensuojeluilmoituksen tavoitteena on varmistaa, että raskaana oleva henkilö saa riittävän ja hänen tarpeitaan vastaavan tuen tarjotakseen lapselleen jo raskausaikana lapsen hyvinvointia tukevat kasvuolosuhteet.
- Ennakollinen lastensuojeluilmoitus synnyttää hyvinvointialueelle toimintavelvoitteen jo ennen lapsen syntymää. Hyvinvointialueen on tärkeää saada riittävän ajoissa tieto syntyvästä lapsesta, mikäli on syytä epäillä, että lapsi tulee tarvitsemaan välittömästi syntymänsä jälkeen lastensuojelun tukitoimia. Tällöin tarkoituksenmukainen tuki ja tarvittavat palvelut on mahdollista suunnitella etukäteen yhdessä tulevien vanhempien kanssa. Hyvinvointialueet huolehtivat siitä, että tukea, hoitoa ja kuntoutusta on tarjolla näissä erityistilanteissa.
- Tarkoituksena on siis monialaisen yhteistyön keinoin suojata lasta jo ennen hänen syntymää tukemalla tulevaa vanhempaa/vanhempia vahvistamalla heidän mahdollisuuksia huolehtia syntyvästä lapsesta. Parhaimmillaan odotusajan työskentely ennaltaehkäisee lastensuojelun tarvetta.

ENNAKOLLINEN LASTENSUOJELUILMOITUS

- Ennakollinen lastensuojeluilmoitus on yksi sosiaalihuoltoasian vireilletulotapa, joka synnyttää sosiaalitoimelle toimintavelvoitteen vireilletulon käsittelemiseksi.
- **Ennakollinen lastensuojeluilmoitus tehdään ennen lapsen syntymää ja se on tehtävä, jos on perusteltua syytä epäillä, että syntyvä lapsi tulee tarvitsemaan lastensuojelun tukitoimia välittömästi syntymänsä jälkeen** (lastensuojelulaki 25 c §).
  - Ilmoituksen tekijällä on laajempi harkintavalta kuin lastensuojeluilmoituksen osalta. Ennakollisen lastensuojeluilmoituksen tekeminen vaatii lähes varmaa tietoa (perusteltua syytä epäillä), jota ovat muun muassa tulevan äidin tai isän päihdeongelma, vakava mielenterveyden häiriö tai vapausrangaistus. Esimerkiksi pelkkä epäily päihteidenkäytöstä ei ole riittävä peruste ennakollisen ilmoituksen tekemiseen.
- Ennakollinen lastensuojeluilmoitus tehdään **raskaana olevan henkilön** nimellä.
- Ilmoitusvelvollisia ovat samat tahot, jotka ovat lastensuojelulain 25 §:n mukaan velvollisia lastensuojeluilmoituksen tekemiseen. Ilmoitusvelvollisen tulee ilmoittaa viipymättä ja salassapitosäynnösten estämättä asiasta hyvinvointialueelle.
  - Velvollisuus koskee myös sijaisia tai määräaikaista työntekijöitä, olet luottamustoimessa jossakin tahossa, työskentelet itsenäisenä ammatinharjoittajana jonkun tahon kanssa, sinulla toimeksiantosuhde jonkun tahon kanssa, olet perheneuvoja tai olet terveydenhuollon ammattilainen
  - Vaitiolo-velvollisuus ei estä tekemästä ennakollista lastensuojeluilmoitusta.
  - Perusteiden täytyessä ennakollinen lastensuojeluilmoitus tulee tehdä, vaikka perhe olisikin jo sosiaalihuollon tai lastensuojelun asiakkuudessa.

Ilmoitusvelvollisuus koskee seuraavia tahoja ja toimijoita:

- ✓ sosiaali- ja terveydenhuolto ja lasten päivähoido (koskee myös sijaisia)
- ✓ sosiaalipalvelujen, lasten päivähoidon tai terveydenhuollon palvelujen tuottaja
- ✓ opetustoimi
- ✓ nuorisotoimi
- ✓ opetuksen tai koulutuksen järjestäjä
- ✓ koululaisten aamu- tai iltapäivätoimintaa tarjoava yksikkö
- ✓ poliisitoimi
- ✓ Rikosseuraamuslaitos
- ✓ palo- ja pelastustoimi
- ✓ seurakunta tai muu uskonnollinen yhdyskunta
- ✓ kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain ([746/2011](#)) 3 §:ssä tarkoitettu vastaanottokeskus tai järjestelykeskus;
- ✓ hätäkeskustoimintaa harjoittava yksikkö
- ✓ Tulli
- ✓ rajavartiolaitos
- ✓ ulosottoviranomaisen
- ✓ Kansaneläkelaitos

YHTEYDENOTTO SOSIAALIHUOLTOON TUEN TARPEEN ARVIOIMISEKSI

- Raskaana olevan henkilön suostumuksella tai yhdessä hänen kanssaan on aina mahdollista tehdä yhteydenotto sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi. Yhteydenotto mahdollistaa tiedon välittämisen sosiaalihuoltoon varhaisessa vaiheessa ja tarjoaa esimerkiksi väylän kutsua sosiaalihuollon ammattilainen monialaiseen yhteistyöhön. (Sosiaalihuoltolaki 35 §.)
- Tilanteeseen liittyvien riskitekijöiden puheeksiottaminen ja yhteydenoton tekeminen yhteistyössä voi madaltaa kynnystä oikea-aikaiselle sosiaalihuollon tuelle.

Tietoa raskaana olevan henkilön tilanteesta ja toiveesta saada sosiaalihuollosta tukea on mahdollista aina välittää hänen kanssaan/suostumuksella yhteydenottona sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi.

Jos on ilmeistä, että syntyvä lapsi tulee tarvitsemaan lastensuojelun tukitoimia välittömästi syntymänsä jälkeen, ilmoitusvelvollisen tulee aina tehdä ennakkollinen lastensuojeluilmoitus.

- Lähtökohtaisesti sosiaalihuolto- tai lastensuojeluasian vireilletulotavalla ei ole merkitystä asian etenemisen kannalta. Olennaista on sosiaalihuoltoon välitettyjen tietojen sisältö, joka ohjaa lain mukaisen menettelyn.
  - Vireilletulotapa ei siis määritä sitä, mitä tukea tai palvelua asiakkaalle tarjotaan, vaan olennaista on asiasisältö. Huomioitavaa kuitenkin on, että yhteydenotosta poiketen ennakkollinen lastensuojeluilmoitus synnyttää sosiaalihuollolle seurantavelvollisuuden, mikä varmistaa lapsen lastensuojelun tarpeen arvioimisen lapsen syntyessä myös siinä tapauksessa, jos raskaana oleva henkilö kieltäytyy sosiaalihuollon asiakkuudesta ja työskentelystä raskausaikana.
- Jos raskaana olevan henkilön suostumusta yhteydenottoon ei voi saada ja ennakkollisen lastensuojeluilmoituksen kynnys ei ylity, mutta henkilö on ilmeisen kykenemätön vastaamaan omasta huolenpidostaan, terveydestään tai turvallisuudestaan tai lapsen etu välttämättä sitä vaatii, ilmoitusvelvollisen on tehtävä ilmoitus sosiaalihuollon tarpeesta salassapitosäännösten estämättä viipymättä (sosiaalihuoltolaki 35 §).

MUITA HUOMIOITA YHTEYDENOTTOON JA ENNAKOLLISEEN LASTENSUOJELUILMOITUKSEEN LIITTYEN

- Lain lähtökohtana on henkilön oma hakeutuminen palvelujen piiriin. Lailla myös tuetaan henkilön ohjaamista palvelujen piiriin (35 §).
- Ennakollista lastensuojeluilmoitusta koskeva ilmoituskynnys on korkeampi kuin varsinaisen lastensuojeluilmoituksen tekemisessä.
- Laissa määritelty ammattihenkilö voi olla asiakkaan suostumuksella yhteydessä sosiaalihuoltoon, jotta henkilön palvelutarve arvioitaisiin.
  - Jos raskaana oleva henkilö antaa suostumuksensa yhteydenottoon ja esimerkiksi ilmaisee motivaationsa työskennellä tilanteessa näyttäytyvien riskitekijöiden vähentämiseksi jo raskausaikana, voi tämä vaikuttaa arvioon siitä, kuinka todennäköisesti syntyvä lapsi tulee tarvitsemaan lastensuojelun tukitoimia välittömästi syntymänsä jälkeen.
- Ammattilaisen velvollisuus on tehdä lastensuojelulain 25 c §:n mukainen ennakollinen lastensuojeluilmoitus, jos on ilmeistä, että syntyvä lapsi tulee tarvitsemaan lastensuojelun tukitoimia välittömästi syntymänsä jälkeen, myös tilanteissa:
  - jos henkilö ei itse halua yhteydenottoa/yhteydenottoa sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi
  - jos on saanut työssään tietää raskaana olevasta henkilöstä, missä kriteeristö täyttyy (esim. sosiaalityöntekijä/sosiaalihuollon ammattilainen voi itse tehdä ilmoituksen)
  - jos raskaana oleva henkilö kieltäytyy palvelutarpeen arvioinnista, mutta sosiaalihuollon ammattihenkilön arvion mukaan syntyvä lapsi tarvitsee lastensuojelun tukea syntymänsä jälkeen.

Yhteydenottoa sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi koskevan säännöksen tavoitteena on lisätä ajoissa tehtyjä yhteydenottoja ja yhteistyötä asiakkaiden kanssa. Säännös ohjaa eri viranomaisia toimimaan asiakaslähtöisesti ja kustannustehokkaasti siten, että eri toimipisteissä asioiva henkilö tulisi entistä paremmin ohjatuksi oikean viranomaisen luokse.
(Sosiaalihuoltolain soveltamisopas 2017.)

ENNAKOLLINEN LASTENSUOJELUILMOITUKSEN KÄSITTELY

Jokaisella hyvinvointialueella oleskelevalla henkilöllä on oikeus saada kiireellisessä tapauksessa yksilölliseen tarpeeseensa perustuvat sosiaalipalvelut siten, ettei hänen oikeutensa välttämättömään huolenpitoon ja toimeentuloon vaarannu (sosiaalihuoltolaki 12 §).

- Ennakollisen lastensuojeluilmoituksen – kuten kaikkien sosiaalihuoltoasioiden vireilletulojen – saapessa **kiireellisen avun tarve arvioidaan välittömästi** (sosiaalihuoltolaki 36 §). Kiireellisyys tarkoittaa käytännössä asian käsittelyä samana tai seuraavana arkipäivänä.
- Kiireellisissä tapauksissa päivystävän sosiaaliviranomaisen on arvioitava viipymättä ennakollisen lastensuojeluilmoituksen kohteena olevien henkilöiden sosiaalipalvelujen tarve. Tukitoimet ja palvelut voivat olla mm. asunnon järjestäminen, kiireellisen toimeentulotuen myöntäminen tai henkilön ohjaus päihde- tai mielenterveyspalvelujen piiriin. Mahdollisesti on selvitettävä raskaana olevan perheessä asuvien muiden lasten tilanne, ja tarvittaessa tehdä esimerkiksi sosiaalihuoltolain mukainen yhteydenotto tai lastensuojeluilmoitus.
- Ennakollinen lastensuojeluilmoitus merkitään aina raskaana olevan henkilön tietoihin ja hän on sosiaalihuollon asiakkaana.
  - Ennakollinen lastensuojeluilmoitus ei siis aloita lastensuojelun asiakkuutta, sillä lastensuojelussa asiakkaana on aina lapsi ja lapsi ei voi olla asiakkuudessa ennen kuin hän syntyy (lastensuojelun asiakirjoja ei voida avata ennen lapsen syntymää).
  - Ennen lapsen syntymää ennakolliseen lastensuojeluilmoitukseen ja siihen liittyvän työskentelyn kirjaukset tehdään siis raskaana olevan sosiaalihuollon asiakirjoihin. Vasta lapsen synnyttyä on mahdollista tehdä kirjauksia lapsen tietoihin.
- Ennakollisia lastensuojeluilmoituksia ei merkitä lastensuojeluilmoitusten rekisteriin, koska ilmoitus ei vielä tässä vaiheessa koske lasta.
- Suositeltavaa on, että ennakollisen lastensuojeluilmoituksen vastaanottanut viranomaisen on asiakkaan suostumuksella yhteydessä ilmoituksen tehneeseen viranomaiseen ilman aiheetonta viivytyksiä ja sopii esimerkiksi mahdollisesta yhteistyöstä.

Ennakollisen lastensuojeluilmoituksen käsittelyssä on tärkeää pitää mielessä, että sen tarkoituksena on osaltaan turvata raskaana olevalle henkilölle ja lapsen tulevalle perheelle jo raskausaikana riittävät tukitoimet.

HUOMIOITA ENNAKOLLISEN LASTENSUOJELUILMOITUKSEN KÄSITTELYSTÄ JA TYÖSKENTELYSTÄ

- Lainsäädännössä ei ole määritelty tarkkaan ennakkolliseen lastensuojeluilmoitukseen liittyvästä käsittelystä, eli hyvinvointialue määrittää, missä yksiköissä ennakkollisia lastensuojeluilmoituksia voi käsitellä. Raskaana olevan henkilön kiireellisen avun tarve on arvioitava välittömästi ja palvelutarpeen arviointi on tehtävä ilman aiheetonta viivytystä.
- Palvelutarpeen arvioinnista vastaa palvelutarpeen arvioimisen kannalta tarkoituksenmukainen sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain 3 §:ssä tarkoitettu sosiaalihuollon ammattihenkilö, jollei muualla laissa toisin säädetä.
  - Jos raskaana oleva on erityistä tukea tarvitseva henkilö, hänen palvelutarpeen arvioinnin tekemisestä vastaa virkasuhteessa oleva sosiaalityöntekijä.
  - Jos raskaana oleva on alaikäinen, lainsäädännön näkökulmasta on lapsi ja täten tulee sovellettavaksi lasta koskeva lainsäädäntö.
  - Usein ennakkolliseen lastensuojeluilmoitukseen liittyvässä tilanteessa raskaana olevaa henkilöä pidetään sosiaalihuoltolain tarkoittamana erityistä tukea tarvitsevana henkilönä, joka asettaa sosiaalityöntekijälle erityisiä velvollisuuksia palvelutarpeen arvioinnin aloittamiselle ja asiakassuunnitelman laatimiselle.

Aikuisen asiakkaan arvioinnin tekeminen on aloitettava viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä siitä, kun asiakas, asiakkaan omainen tai läheinen tai hänen laillinen edustajansa on ottanut yhteyttä sosiaalipalveluista vastaavaan hyvinvointialueen viranomaiseen palvelujen saamiseksi, jos:

- 1) henkilö on yli 75-vuotias;
- 2) henkilö saa vammaisetuksista annetun lain ([570/2007](#)) 9 §:n 3 momentin 3 kohdassa tarkoitettua ylintä hoitotukea;
- 3) henkilö on vammaispalvelulaissa tarkoitettu vammainen henkilö.

Jos raskaana oleva on alaikäinen, **erityistä tukea tarvitsevan lapsen** palvelutarpeen arviointi on aloitettava viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä asian vireille tulosta ja arvioinnin on valmistuttava viimeistään kolmen kuukauden kuluessa vireille tulosta.

- Lainsäädäntö määrittää vain tiettyjen ehtojen täytyessä selkeät määräajat arvioinnin aloittamiselle ja arvioinnin valmistumiselle.

Kiireellisen avun tarve on aina arvioitava välittömästi ja palvelutarpeen arviointi tehtävä viipymättä.

SEURANTAVELVOLLISUUS

- Ennakollinen tieto syntymättömän lapsen mahdollisesta tulevasta lastensuojelun tarpeesta ei aiheuta velvollisuutta kiireelliseen lastensuojelutarpeen arvioimiseen, vaan 2 momentin mukaisesti mahdollisuuden lastensuojelun tukipalvelujen suunnitteluun ennakolta ja velvollisuuden arvioida välittömästi muiden kiireellisten sosiaalipalvelujen tarve.
- Mikäli ennakollinen lastensuojeluilmoitus ei johda toimenpiteisiin, ei asiassa synny myöskään sellaisia sosiaalihuollon asiakirjoja, jotka voitaisiin liittää osaksi raskaana olevaa tai tulevaa lasta koskevia asiakirjoja. Perusteltua kuitenkin on säilyttää ennakolliset lastensuojeluilmoitukset viranomaisen sosiaalihuollon asiakasrekisterissä passiivitietoina ainakin niin kauan, kunnes voidaan havaita, että syntyneen lapsen tilanne ei edellytä lastensuojelun tai muun sosiaalihuollon asiakkuutta.
- Kun viranomaiselle syntyy ennakollisen lastensuojeluilmoituksen perusteella vähintäänkin seurantavelvollisuus, muodostuneet ennakolliset lastensuojeluilmoitukset tosiasiallisesti erillinen henkilörekisteri. Näin ainakin silloin, jos ennakolliset lastensuojeluilmoitukset on ylläpidettävä ja säilytettävä erillään muista sosiaalihuollon asiakasrekisteritiedoista.
  - Lisätietoa: [Henkilörekisterilaki 471/1987 - Säädökset alkuperäisinä - FINLEX®](#)

PALVELUTARPEEN ARVIOINTI

Palvelutarpeen arviointi tehdään sosiaalihuoltolain 36 §:n ja 37 §:n mukaisesti tavoitteena arvioida asiakkaan tuen tarvetta: siinä laajuudessa, mitä tilanne edellyttää ja asiakkaan suostumuksella yhteistyössä perheen, läheisverkoston ja muiden toimijoiden kanssa.

- Pääsääntöisesti ennakkollisen lastensuojeluilmoituksen myötä raskaana olevalle aloitetaan palvelutarpeen arviointi ja sosiaalihuollon asiakkuus alkaa. Sosiaalihuollon asiakkuus on aina vapaaehtoinen.
- Ennakollisen lastensuojeluilmoituksen käsittelyssä ja aikuisen palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä selvitetään toisen vanhemman ja perheen muiden lasten tilanne. Heille on tehtävä tarvittaessa oma palvelutarpeen arviointi ja aloitettava oma asiakkuus.

- Palvelutarpeen arvioinnissa huomioidaan asiakkaan **kokonaisvaltainen tuen tarve ja tarvittaessa palveluiden yhteensovittaminen**.
  - Asiakkaan palveluntarve on arvioitava tilanteen edellyttämässä laajuudessa, ei esimerkiksi yhden palvelun, palveluvalikon tai vain ”oman lain” näkökulmasta (Räty & Lehti 2022).
  - Tarvittaessa asiakkaan suostumuksella kutsutaan mukaan muita toimijoita. Sosiaalihuoltolain 41 §:n perusteella toimenpiteestä vastaavan työntekijän kutsu velvoittaa muita toimijoita monialaiseen yhteistyöhön.
- Palvelutarpeen arvioinnin on valmistuttava ilman aiheetonta viivytystä (sosiaalihuoltolaki 36 §).
- Jos palvelutarpeen arvioinnin jälkeen ei ole tarvetta asiakkuudelle, sosiaalihuollon asiakkuus päättyy. Raskaana oleva ja/tai puoliso voi myös kieltäytyä palvelutarpeen arvioinnin tekemisestä ja sosiaalihuollon asiakkuudesta. Tästä huolimatta lapsen synnyttyä lapselle on tehtävä tarvittaessa oma palvelutarpeen arviointi ja arvioida tarvittaessa lapsen lastensuojelun tarve.

Terveydenhuollon viranomaisten on järjestettävä välttämättömät palvelut raskaana olevien naisten ja syntyvien lasten erityiseksi suojelemiseksi. Palvelut on järjestettävä yhteistyössä sosiaalihuollon viranomaisten kanssa.

(Terveydenhuoltolaki 70 §.)

PALVELUTARPEEN ARVIOINNIN YDINTAVOITTEISTA

- Palvelutarpeen arviointiin liittyvä selvitystyöskentely ei ole tekninen toimenpide, vaan siinä pyritään vuorovaikutuksen keinoin luottamuksellisen asiakassuhteen luomiseen. Siinä ei ole tarkoituksena vain saada mahdollisimman paljon tietoa, vaan työskentelyn tulee auttaa asiakasta. Toimitaan sensitiivisesti, avoimesti sekä voimavara- ja ratkaisukeskeisesti. Se on myös kuuntelemista ja osallistamista siihen, että jokainen arvioi tilannetta tulevan vanhemman/vanhempien, lapsen ja oman ammattiroolin näkökulmasta. Yhdessä mietitään tilanteen syitä ja etsitään ratkaisuja.

→ Arviointityöskentely on interventio asiakkaan ja perheen elämään. Parhaimmillaan palvelutarpeen arvioinnin tekeminen voi jo auttaa ja voimaannuttaa.

- Palvelutarpeen arvioinnissa on oleellista selvittää, mikä on ensisijainen tuen tarve ja mistä tuen tarve johtuu. Tarkoituksena pyrkiä ymmärtämään yhdessä, mistä tilanteessa on kyse ja miten asiaa olisi raskaana olevan henkilön ja syntymättömän lapsen etu keskiössä mahdollista lähteä ratkaisemaan.
  - Työntekijä toimii tässä ikään kuin peilinä. Työntekijän on hyödynnettävä asiakkaan näkemysten lisäksi omaa ammatillisuuttaan ja tarpeen mukaan eri toimijoiden tukea tavoittaakseen ne asiat, joilla on merkitystä tilanteen kannalta.
  - Asiakkaalle kerrotaan selkeästi, miten tilanne näyttäytyy viranomaisille ja mitä se juuri hänen tilanteessaan tarkoittaa. Tavoitteena arvioida riskien ja voimavaratekijöiden merkitystä asiakkaan ja syntymättömän lapsen tilanteessa. Lisäksi tärkeää on huomioida, miten syntymättömän lapsen hyvinvointia suojellaan ja tuetaan yhdessä mahdollisen läheisverkoston ja eri toimijoiden tuella.

➔

PALVELUTARPEEN ARVIOINNIN LAINSÄÄDÄNNÖN YTIMESSÄ

- Lapsen ja hänen perheensä palvelutarpeen arviointi -materiaali

(Avautuu klikkaamalla nimeä tai kuvaa)

RASKAUDENAIKAINEN TYÖSKENTELY JA TUKEA

- Ennakollisen lastensuojeluilmoituksen vuoksi ei synny lastensuojelun asiakkuutta, mutta raskaana olevan henkilön osalta voi syntyä sosiaalihuollon asiakkuus.
- Ennakollisen lastensuojeluilmoituksen tai palvelutarpeen arvioinnin jälkeen ei jäädä ainoastaan odottelemaan lapsen syntymää ja mahdollista lapsen sosiaalihuoltolainmukaisten palveluiden tai lastensuojelun asiakkuutta tai tukitoimia, vaan keskeistä on työskentely jo raskauden aikana.
  - Käytännössä työskentely voi tarkoittaa sitä, että raskaana olevalle henkilölle ja/tai muulle perheelle järjestetään heidän tarvitsemaansa tukea yhtenä tavoitteena tarjota lapselle jo raskausaikana lapsen hyvinvointia tukevat kasvuolosuhteet.
- Raskauden aikainen työskentely ja tuki voi muodostua eri tahojen toteuttamana. Tukea arvioidaan ja annetaan yleensä monilaisena yhteistyönä terveydenhuollon ja sosiaalihuollon toimesta. Tukea voi myös saada esimerkiksi kolmannen sektorin toimijoilta.
- Sosiaalihuollon asiakkaalle on velvollisuus järjestää apua ja tukea sekä välttämättömät palvelut sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista monilaisessa yhteistyössä (sosiaalihuoltolaki, esimerkiksi päihde- ja mielenterveyspalvelut, asuminen) sosiaalihuoltolain 12 §, 13 § ja 14 §:n mukaisesti.
  - Raskaana olevalla henkilöllä on oikeus saada välittömästi riittävät päihde- ja mielenterveyspalvelut (sosiaalihuoltolaki 24 §).
  - Terveydenhuollon viranomaisten on järjestettävä välttämättömät palvelut raskaana olevien naisten ja syntyvien lasten erityiseksi suojelemiseksi. Palvelut on järjestettävä yhteistyössä sosiaalihuollon viranomaisten kanssa. (Terveydenhuoltolaki 70 §.)
- Raskauden aikaisella työskentelyllä pyritään suojaamaan lasta jo ennen hänen syntymää tukemalla etenkin raskaana olevaa henkilöä ja siten voidaan ennaltaehkäistä lapsen lastensuojelun asiakkuuden tarvetta.
- Jos on selvää, että lapsi tarvitsee syntymänsä jälkeen lastensuojelun asiakkuutta ja tukitoimia, voidaan yhteistyössä lastensuojelun sosiaalityöntekijän kanssa arvioida alustavasti asiakkuuden tarvetta ja myös välittömästi lapsen syntymän jälkeen tarvittavia sosiaalipalveluja. Lastensuojelun asiakkuutta ei voida aloittaa ennen lapsen syntymää.

”Lapsen hoidon ja tuen tarve on selvitettävä ja lapselle on turvattava riittävä hoito ja tuki, kun lapsen vanhempi, huoltaja tai muu lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaava henkilö saa päihde- ja riippuvuus- tai mielenterveyspalveluja tai muita sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja, joiden aikana hänen kykynsä huolehtia lapsen hoidosta ja kasvatuksesta arvioidaan heikentyneen.” (Terveydenhuoltolaki 70 §.)

Vanhemman ja syntymättömän lapsen etu ja tarpeet työskentelyn keskiössä

- Kuka ja millainen ihminen tämä tuleva vanhempi on? Millaisia kokemuksia hänellä on tärkeistä ihmissuhteista, arjesta ja turvallisuudesta?
- Mitä juuri tämä vanhempi/lapsi tarvitsee? Mitä on vanhemman haasteiden takana? Mikä selittää sitä?
- Mitä voimme tehdä vastataksemme vanhemman/lapsen yksilöllisiin tarpeisiin?
- Mihin vanhempi/lapsi tarvitsee apua, tukea, helpotusta nopeasti?
- Millaista työskentelyä vanhemman/lapsen ja läheisten kanssa tarvitaan, jotta vanhemman ja lapsen turvallisuus ja hyvinvointi paranevat pysyvästi?
- Minkä tahon mukaan kutsuminen edistää sitä, että juuri tämän vanhemman/lapsen elämän riskitekijät vähenevät ja suojaavat ja vahvistavat tekijät lisääntyvät?
- Kenen kanssa meidän tulee muodostaa "tiimi" vanhemman/lapsen ympärille, jotta voimme vastata yhdessä hänen tuen tarpeeseen? Tai jos emme itse tiedä siihen vastausta, mietitään, kenen kanssa asiaa olisi hyvä pohtia.

(Mukaiillen Petrelius 2020)

Lapsen suojelu

Työskentelyssä huomioitava, että asiakkaan kokemukset tulevat kuulluiksi. Erityisesti kiinnitetään huomiota siihen, millä tavalla lapsen kokemukset voidaan tavoittaa, miten ihmissuhteet ja kasvuympäristöt vaikuttavat lapseen ja miten ne voidaan huomioida työskentelyssä.

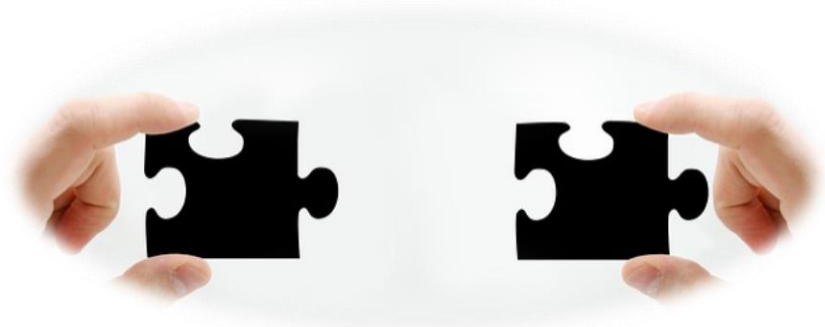
Työntekijän on hyödynnettävä asiakkaan ja hänen läheisten näkemysten lisäksi omaa ammatillisuuttaan ja tarpeen mukaan eri toimijoiden tukea tavoittaakseen ne asiat, joilla on merkitystä tilanteen kannalta.

(mukaiillen Niemi-Weckström & Turunen 2022)

MONIALAINEN YHTEISTYÖ

- Tilanteessa, jossa raskaana oleva henkilö tarvitsee tukea ja on tehty ennakkollinen lastensuojeluilmoitus, tarvitaan usein monialaista yhteistyötä. Monialainen yhteistyö voi olla esimerkiksi toisen asiantuntijuuden hyödyntämistä, yhteistä arviointia ja tosiasiallista yhteistoimintaan sekä palvelujen yhteensovittamista. Tärkeää on, että tilanteen kannalta tarkoituksenmukaista osaamista, konsultaatiota ja työparityötä on saatavilla tai mahdollista järjestää raskaana olevan tilanteen edellyttämällä tavalla.
- Monialaisen yhteistyön tekeminen perustuu ennen kaikkea raskaana olevan henkilön tarpeeseen ja etuun, missä hänen oma osallisuus on keskiössä. Yhteistyötä voi aina tehdä asiakkaan suostumuksella. Lapsen synnyttyä laki mahdollistaa tietyin ehdoin monialaisen yhteistyön myös tilanteessa, jossa huoltaja sitä vastustaa. Keskeisin peruste on lapsen edun toteutuminen.
- Raskauden aikaisessa työskentelyssä ja monialaisessa yhteistyössä on tärkeä huomioida myös läheisverkosto ja muut ammattilaisverkostot sekä kolmannen sektorin toimijat.
  - Aikuisen ja perheen elämässä voi olla muita toimijoita, jotka tarjoavat tukea ja palveluita. Nämä on tärkeä selvittää, jotta vältetään päällekkäiseltä työskentelyltä ja palveluilta. Lisäksi monialaisen yhteistyön tarkoituksena on luoda palveluista yhtenäinen kokonaisuus, jolla parhaiten tuetaan raskaana olevaa, syntyvää lasta ja perhettä.

- Monialaisen yhteistyön ensisijainen tavoite ei ole saada muilta tietoa, vaan rakentaa yhteistä ymmärrystä raskaana olevan ja syntymättömän lapsen tilanteesta ja miten jokainen voi siinä auttaa sekä tukea omasta ammattialastaan käsin.
- Muiden tahojen tukitoimet ja palvelut jatkuvat ennakkollisen lastensuojeluilmoituksen jälkeen sekä palvelutarpeen arvioinnin aikana edelleen. Samoin heidän mahdollisuuksia tukea arvioidaan myös palvelutarpeen arviota tehdessä ja raskaana olevan sosiaalihuollon asiakkuuden aikana.

MONIALAISEEN YHTEISTYÖHÖN LIITTYVÄ LAINSÄÄDÄNTÖ

- Monialaisesta yhteistyöstä säädetään lainsäädännössä. **Palvelutarpeen arvioimiseksi, päätösten tekemiseksi ja sosiaalihuollon toteuttamiseksi toimenpiteestä vastaavan sosiaalihuollon viranomaisen on huolehdittava siitä, että käytettävissä on henkilön yksilöllisiin tarpeisiin nähden riittävästi asiantuntemusta ja osaamista** (sosiaalihuoltolaki 41 §).
  - Työntekijän on oltava tarpeen mukaan yhteydessä eri yhteistyötahoihin ja asiantuntijoihin sekä tarvittaessa henkilön omaisiin ja muihin hänelle läheisiin henkilöihin siten kuin sosiaalihuoltolaissa tarkemmin säädetään (sosiaalihuoltolaki 41 §).
  - Jos henkilön tarpeiden arviointi ja niihin vastaaminen edellyttävät sosiaalitoimen tai muiden viranomaisten palveluja tai tukitoimia, on näiden tahojen osallistuttava toimenpiteestä vastaavan työntekijän pyynnöstä henkilön palvelutarpeen arvioinnin tekemiseen ja asiakassuunnitelman laatimiseen. Laatimiseen osallistuminen ei kuitenkaan tarkoita jaettua vastuuta tekemisestä, vaan asiakirjan tekemisestä vastaa se sosiaalihuollon viranomainen, joka on pyytänyt muita osallistumaan arvioinnin tai asiakassuunnitelman tekemiseen.
  - Vastaavat säännökset löytyvät myös terveydenhuoltolaista: ”Sen lisäksi mitä laissa muualla säädetään, hyvinvointialueen järjestäessä terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä sekä tämän lain mukaisia terveydenhuoltopalveluja on terveydenhuollon ja sosiaalihuollon tehtävä keskenään ja kunnan varhaiskasvatuksen kanssa sellaista yhteistyötä, jota tehtävien asianmukainen hoitaminen sekä potilaan hoidon ja sosiaali- ja terveystalvelujen tarve edellyttävät. Jos sosiaalihuoltolain mukainen palvelutarpeen arviointi, päätösten tekeminen tai sosiaalihuollon toteuttaminen edellyttävät terveydenhuollon palveluja, on hyvinvointialueen terveydenhuollon ammattihenkilön osallistuttava sosiaalihuollon toimenpiteestä vastaavan työntekijän pyynnöstä henkilön palvelutarpeen arvioinnin tekemiseen ja asiakassuunnitelman laatimiseen.” (Terveydenhuoltolaki 32 §.)
- Tiedonvaihdesta säädetään: Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (16 §, 17 § ja 20 §) ja Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (26 §, 29 §) sekä asiakkaan ohjaamisesta toimivaltaiseen viranomaiseen säädetään hallintolaissa (hallintolaki 8 §).

Yhteydenotto muulle viranomaiselle asiakkaan tuen tarpeesta: Jos asiakkaan tarpeisiin ei voida vastata vain sosiaalihuollon toimin, asiakkaan palvelutarpeen arvioinnista vastaavan sosiaalihuollon ammattihenkilön, omatyöntekijän tai muun asiakkaan palveluista vastaavan työntekijän on asiakkaan suostumuksella otettava yhteyttä siihen viranomaiseen, jonka vastuulle tarvittavien toimien järjestäminen ensisijaisesti kuuluu.

Lapsen suojeleminen ammattilaisten yhteisenä tehtävänä – Käytännön esimerkkejä siitä, kuinka lainsäädäntö ohjaa monialaista yhteistyötä lastensuojelun yhdyspinoilla - materiaali

(Avautuu klikkaamalla nimeä tai kuvaa)

LAPSEN SYNTYMÄN JÄLKEINEN TYÖSKENTELEY

- Ennakollinen lastensuojeluilmoitus ei siis tarkoita aina lastensuojelun asiakkuutta lapsen syntymän jälkeen. Voi olla, että raskauden aikainen tuki on ollut riittävää tai on tarkoituksenmukaista, että vanhempaa, lasta tai perhettä tuetaan esimerkiksi sosiaalihoitolain tai terveydenhuoltolain mukaisten palvelujen kautta. Esimerkiksi vanhemman sosiaalihuollon asiakkuus voi jatkua ja/tai lapsen asiakkuus sosiaalihuollossa alkaa. Peruspalvelut ovat aina ensisijaisia.
- Lapsen synnyttyä lapselle on tehtävä tarvittaessa oma sosiaalihoitolain mukainen palvelutarpeen arviointi, vaikka vanhemman sosiaalihuollon asiakkuus jatkuisi. Tarvittaessa arvioidaan myös lapsen lastensuojelun tarve.
  - Lapsella voi olla esimerkiksi tarpeita, jotka eivät ole tulleet esille ennen hänen syntymää. Palvelutarpeen arvioinnin myötä selvitetään lapsen tuen tarpeet ja tarpeita vastaava tuki.
  - Olosuhteet ovat voineet muuttua lapsen synnyttyä, minkä vuoksi vanhemmalle ennen lapsen syntymää tehty palvelupalvelutarpeen arviointi ei välttämättä sisällä ajantasaista tietoa perheen tarpeista.
- Lapsen synnyttyä vanhemman ja koko perheen sosiaalihuollon tuen ja palvelujen tarve on siis selvitettävä tarvittaessa. Vaikka lapsella ei ole palvelujen tai suojelun tarvetta, vanhempi voi tarvita sosiaalihuollon tukea ja palveluja.
- Lapsen syntymän jälkeen välittömästi tarvittavat sosiaalipalvelut voidaan arvioida ja suunnitella yhteistyössä tarpeen mukaan esimerkiksi lapsiperhepalveluiden, vammaispalveluiden, työikäisten tai lastensuojelun sosiaalityöntekijän kanssa. Keskeisessä roolissa on monialainen yhteistyö etenkin terveydenhuollon kanssa. Lapselle suunniteltavia palveluja ei kuitenkaan voi päättää etukäteen, vaan tilanteen tosiasiallinen arviointi tehdään vasta sen jälkeen, kun lapsi on syntynyt.

ILMOITUSVELVOLLISUUS LAPSEN SYNTYMÄN JÄLKEEN

- Jos ilmoitusvelvollinen (lastensuojelulaki 25 §) on tehtävässään saanut tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelun tarpeen selvittämistä, hänellä on velvollisuus ilmoittaa viipymättä ja salassapitosäännösten estämättä asiasta hyvinvointialueelle, vaikka ilmoitusvelvollinen olisi tehnyt raskausaikana ennakkollisen lastensuojeluilmoituksen.
- Ilmoitusvelvollisuus täytetään tekemällä yhteydenotto sosiaalihuoltoon (asiakkaan suostumuksella tai kanssa) tai tekemällä lastensuojeluilmoitus.
  - Ilmoitusvelvollinen harkitsee tapauskohtaisesti (subjektiivinen arvio), onko kokonaisuus huomioiden ja lapsen edun kannalta merkityksellistä/välttämätöntä olla yhteydessä sosiaalihuoltoon.
  - Yhteydenottoa ei saa delegoida toiselle henkilölle, sillä ilmoitusvelvollisuus on henkilökohtainen.
  - Lastensuojelulain säätämä ilmoitusvelvollisuus on voimassa riippumatta siitä, onko joku muu jo mahdollisesti tehnyt ilmoituksen.

- Jos huoltaja tai lapsi antaa suostumuksen ottaa yhteyttä sosiaalihuoltoon (sosiaalihuoltolaki 35 §, lastensuojelulaki 25 a §), ilmoitusvelvollisen ei tarvitse tehdä erikseen samojen syiden perusteella lastensuojeluilmoitusta, edellyttäen että:
  - 1) yhteydenotto tehdään viipymättä; ja
  - 2) yhteydenoton yhteydessä lastensuojelulain 25 §:ssä tarkoitettu ilmoitusvelvollinen henkilö ilmoittaa yhteydenottoon johtaneet syyt.

★ Huom! Lapsen kohdistuvassa väkivaltaepäilytilanteessa välitön yhteys sosiaalitoimeen ja poliisiin kertomatta huoltajille, jos rikoksesta epäilty kuuluu perheeseen tai lähipiiriin!

Vireilletulotavalla ei ole merkitystä asian etenemisen kannalta. Olennaista on lapsesta saatujen tietojen sisältö. Lastensuojeluasian vireille tuleminen ja siitä lain mukaan seuraava menettely ei siis edellytä sitä, että tieto tulisi aina esimerkiksi lastensuojeluilmoituksena. (Sosiaalihuoltolain soveltamisopas 2017.)

- Käytännössä lastensuojeluilmoitus on tehtävä silloin, kun asiakas ei anna suostumustaan yhteydenottoon tai suostumusta ei voida pyytää asian luonteen vuoksi tai sitä ei ehditä pyytää. Ilmoitusvelvollisuuden täyttämiseksi oleellista on, että tieto siirtyy riittävän nopeasti ja että lastensuojelu saa riittävät tiedot. (Sosiaalihuoltolain soveltamisopas 2017.)

LAPSEN SYNTYMÄN JÄLKEINEN TYÖSKENTELEY: sosiaalihuollon asiakkuus ja tukitoimet

- Asiakkuus ja tarkoituksenmukaiset tukitoimet määrittyvät lapsen ja/tai vanhemman tuen tarpeiden perusteella. Tukitoimet eivät tule yksistään sosiaalihuollosta, vaan useimmiten ne järjestetään monialaisena yhteistyönä.
- Sosiaalihuoltolain mukaisen palvelutarpeen arvioinnin valmistuttua asiakkaalla ja sosiaalihuollon ammattihenkilöllä tulee olla selvillä **asiakkaan tuen tarve, sosiaalihuollon ammattilaisen arvio asiakkuuden edellytyksistä ja siitä, millä sosiaalipalveluilla tai mahdollisilla muilla palveluilla tarpeisiin pystytään vastaamaan.**
- Palvelutarpeen arvioinnilla sosiaalihuollon ammattihenkilö myös määrittää, mihin sosiaalihuollon palveluihin tai tukeen asiakkaalla on oikeus. Sosiaalihuoltolain mukainen asiakkuus on aina vapaaehtoista.
- Palvelutarpeen arviointia täydennetään asiakassuunnitelmalla, ellei sen laatiminen ole tarpeetonta esimerkiksi. Suunnitelman sisältö on sovitettava yhteen asiakkaan tarvitsemien muiden palvelujen ja tukitoimien kanssa. Vastaavan työntekijän pyynnöstä myös muiden viranomaisten on tarvittaessa osallistuttava asiakassuunnitelman laatimiseen.

Sosiaalipalvelujen tavoitteena on edistää ja ylläpitää lasten, nuorten ja perheiden toimintakykyä, sosiaalista hyvinvointia, turvallisuutta ja osallisuutta.

Sosiaalipalveluja on järjestettävä:

- 1) tueksi jokapäiväisestä elämästä selviytymiseen;
- 2) asumiseen liittyvään tuen tarpeeseen;
- 3) taloudellisen tuen tarpeeseen;
- 4) sosiaalisen syrjäytymisen torjumiseksi ja osallisuuden edistämiseksi;
- 5) lähisuhde- ja perheväkivallasta sekä muusta väkivallasta ja kaltoinkohtelusta aiheutuvaan tuen tarpeeseen;
- 6) äkillisiin kriisitilanteisiin liittyvään tuen tarpeeseen;
- 7) lapsen tasapainoisen kehityksen ja hyvinvoinnin tukemiseksi;
- 8) päihteiden ongelmakäytöstä, mielenterveysongelmasta sekä muusta sairaudesta, vammasta tai ikääntymisestä aiheutuvaan tuen tarpeeseen;
- 9) muuhun fyysiseen, psyykkiseen, sosiaaliseen tai kognitiiviseen toimintakykyyn liittyvään tuen tarpeeseen;
- 10) tuen tarpeessa olevien henkilöiden omaisten ja läheisten tukemiseksi.

(Sosiaalihuoltolaki 11 §)

SOSIAALIHUOLTOLAIN MUKAISET SOSIAALIPALVELUT

- Sosiaalipalvelujen tavoitteena on edistää ja ylläpitää lasten, nuorten, aikuisten ja perheiden toimintakykyä, sosiaalista hyvinvointia, turvallisuutta ja osallisuutta. Hyvinvointialueilla on velvollisuus tiedottaa asukkaille palveluista ja kertoa selkeästi, mistä niitä voi hakea.
- Hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvina sosiaalipalveluina on järjestettävä sen sisältöisenä ja siinä laajuudessa kuin sosiaalihuoltolaissa tai muussa laissa säädetään seuraavat sosiaalipalvelut:

✓ sosiaalityötä	✓ ympärivuorokautista palveluasumista
✓ sosiaaliohjausta	✓ laitospalveluja
✓ sosiaalista kuntoutusta	✓ liikkumista tukevia palveluja
✓ palvelua taloudellisen toimintakyvyn edistämiseksi	✓ päihde- ja riippuvuustyötä
✓ perhetyötä	✓ päihde- ja riippuvuustyön erityisiä palveluja
✓ lapsiperheen kotipalvelua	✓ päiväkeskuspalvelua päihdetyön erityisenä palveluna;
✓ tukipalveluja	✓ mielenterveystyötä
✓ kotihoitoa	✓ mielenterveystyön palveluja
✓ tilapäistä asumista	✓ kasvatus- ja perheneuvontaa
✓ perheryhmäkotitoimintaa	✓ lapsen ja vanhemman välisten tapaamisten valvontaa
✓ tuettua asumista	✓ omaistaan ja läheistään hoitavan henkilön vapaata
✓ yhteisöllistä asumista	✓ opiskeluhuollon kuraattoripalveluja.

- Lapsella ja hänen perheellään on oikeus saada viipymättä lapsen terveyden tai kehityksen kannalta välttämättömät sosiaalipalvelut tarvittavassa laajuudessa vuorokauden ajasta riippumatta. Palveluiden avulla esimerkiksi tuetaan vanhempia ja muista lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavia henkilöitä lapsen kasvatuksessa ja huolenpidossa.

- Lisätietoa sote-palveluista esimerkiksi: [Sote-palvelut - Lapset, nuoret ja perheet - THL](#)

LAPSEN SYNTYMÄN JÄLKEINEN TYÖSKENTELY: huomioita lastensuojelun asiakkuudesta

- Jos lapsen synnyttyä selvitetään myös lastensuojelun tarve, se tarkoittaa, että sosiaalityöntekijä arvioi laajemmin lapsen kasvuolosuhteita sekä huoltajien tai muiden lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavien henkilöiden mahdollisuuksia huolehtia lapsen hoidosta ja kasvatuksesta (lastensuojelulaki 26 §).
  - Tuen tarpeen arvioinnin lisäksi selvittävänä siis on, onko lapsi suojelun tarpeessa. Kasvuolosuhteilla tarkoitetaan lapsen eri kasvuympäristöjä, eli ydinperheen lisäksi myös esimerkiksi varhaiskasvatusta, koulua ja muita lapselle merkittäviä tahoja.
- Lastensuojelun sosiaalityö ja lastensuojelun asiakkuus alkaa, kun lapsi on syntynyt ja on todettu, että lastensuojelun asiakkuuden kriteerit täyttyvät lastensuojelulain mukaisesti.
- Lastensuojeluasia tulee vireille ja lastensuojeluasiakkuus alkaa lapsen syntymän jälkeen siten kuin lastensuojelulain 26 ja 27 §:ssä säädetään.
- Lastensuojelun asiakkaana olevalla lapsella on ensisijaisesti oikeus peruspalveluihin ja yleislakien sekä tarvittaessa erityislakien palveluihin. Lastensuojelulaki on erityislaki. Lastensuojelun asiakkuus tulee päättyä, kun suojelun tarvetta ei ole ja usein tällöin tarvitaan edelleen muiden tahojen tukea.

- Lastensuojelussa asiakkaana on lapsi. Lastensuojelun asiakkuus ei poista esimerkiksi vanhemman sosiaalihuollon asiakkuuden ja tukitoimien tarvetta. Vaikka lapsi on lastensuojelun asiakkaana, ei se tarkoita, että kaikki tuki tulee lastensuojelun kautta. Edelleen lapsella ja vanhemmalla on oikeus muiden tahojen ja niiden lainsäädännön mukaisiin palveluihin ja tukeen.
  - Jokainen yhteistyötaho vastaa oman toimialansa palveluiden avulla siitä, että lapsi ja vanhemmat saavat tarvitsemansa avun, silloinkin kun lapsi ja hänen perheensä ovat lastensuojelun asiakkaina (Lastensuojelun laatusuositus 2019, 24).

LAPSEN SYNTYMÄN JÄLKEINEN TYÖSKENTELEY: lastensuojelun asiakkuus ja tukitoimet

- Lastensuojelussa asiakkaana on aina lapsi. Lasta ja perhettä voidaan tukea lastensuojelulain (36 §) ja sosiaalihuoltolain (14-28 §) mukaisin tukitoimin. Lastensuojelun tukitoimet perustuvat sosiaalityöntekijään arvioon ja niistä sovitaan yhteisesti perheen kanssa sekä tarpeen mukaan muiden toimijoiden kanssa. Tukitoimet ja niiden tarkoitus sekä tavoite kirjataan aina lapsen asiakassuunnitelmaan.
- Avohuollon tukitoimet ovat aina vapaaehtoisia ja perustuvat lapsen yksilöllisiin tarpeisiin. Vastoin lapsen tai huoltajan tahtoa voidaan toimia vain lastensuojelulaissa määritellyissä tilanteissa, kuten kiireellinen sijoitus tai huostaanotto sekä sijaishuollossa rajoitustoimenpiteistä päätettäessä.

- Lastensuojelun avohuollon tukitoimet voivat olla esimerkiksi seuraavia:
  - ✓ sosiaalityöntekijän ja sosiaaliohjaajan antama ohjaus ja tuki (sosiaalityö)
  - ✓ tukiperhe (lapsi viettää esimerkiksi viikonlopun tukiperheessä)
  - ✓ tukihenkilö (tukihenkilö tapaa lasta vapaa-ajalla)
  - ✓ kotipalvelu
  - ✓ perhetyö (perhetyö on yleensä lastensuojeluasiakkaiden kohdalla tehostettua perhetyötä, tiivistä ja suunnitelmallista)
  - ✓ perhekuntoutus (yleensä koko perhe osallistuu, tapahtuu perhekuntoutuksen yksikössä, voi olla myös päihdekuntoutusta vanhemmalle)
  - ✓ taloudellinen tuki (mm. harrastusten tukeminen tai muutoin perheen tilanteeseen vaikuttaminen)
  - ✓ leiritoiminta (esim. perheleirit) ja ryhmätoiminta (esim. vertaisryhmät)
  - ✓ lapsen kuntoutumista tukevat palvelut
  - ✓ turvakoti ja sen palvelut (väkivaltatilanteissa lapsi voi mennä turvakotiin vanhemman kanssa, yksilökäynnit vanhemmille)
  - ✓ ensikoti (vanhempi/vanhemmat voivat mennä vauvan syntymän jälkeen ensikotiin tuettuun ympäristöön)
  - ✓ tuki asunnon järjestämiseen tai asumisen puutteiden korjaamiseen
  - ✓ sijoitus avohuollon tukitoimena

ASIANOSAISTEN MÄÄRITTELYSTÄ

- Syntymättömän lapsen kasvuolosuhteita ja välittömästi syntymän jälkeen tarvittavia lastensuojelun tukitoimia arvioitaessa on huomioitava, ketkä eri tilanteissa ovat lainsäädännön mukaan asianosaisia ja siten oikeutettuja esimerkiksi tiedonsaantiin tai puhevallan käyttämiseen eri asioiden suhteen.
  - Lapsen äiti on se, joka on synnyttänyt lapsen (vanhemmuuslaki 2022).
  - Isyyden toteamisesta ja vahvistamisesta sekä äitiyden vahvistamisesta lisätietoa mm. vanhemmuuslaissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2022/20220775>
  - Lapsen isän tai toisen äidin vanhemmuus voidaan tunnustaa jo ennen lapsen syntymää. Ei raskaana oleva vanhempi ei ole kuitenkaan asianosainen raskaana olevan henkilön asiassa, joten toisen vanhemman mukaan ottaminen raskaudenaikaiseen työskentelyyn edellyttää raskaana olevan suostumusta.
- Lainsäädäntö määrittää, minkälaisia oikeuksia ja velvollisuuksia lapsen vanhemmalla ja/tai huoltajalla on eri tilanteissa.
- Laissa lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (1983) säädetään muun muassa lapsen huollosta, huoltajuudesta sekä huoltajan tehtävistä.
  - Lapsen huoltajia ovat hänen vanhempansa tai henkilöt, joille lapsen huolto on uskottu. Aina lapsen asiassa työskennellessä on selvitettävä ja huomioitava myös mahdollisen ohjeishuoltajan tai edunvalvojan rooli.
  - Jos lapsen synnyttyä lapsen tilanne edellyttää lastensuojelun tukitoimia tai niiden arviointia, on huomioitava kaikki lapsen tilanteeseen liittyvät asianosaiset.

Raskaudenaikaisessa työskentelyssä on tärkeää selvittää myös raskaana olevan henkilön läheisverkostoa (esim. puoliso, vanhemmat, ystävät). Heidän osallistuminen yhteiseen työskentelyyn voi vaikuttaa positiivisesti raskaana olevan ja syntyvän lapsen hyvinvointiin. Myös läheisten tuen tarpeet on hyvä huomioida työskentelyssä.

MITÄ EROA ON SOSIAALIHUOLLON JA LASTENSUOJELUN ASIAKKUUDELLA?

- **Merkittävä eroavaisuus sosiaalihuollon ja lastensuojelun asiakkuudessa liittyy vapaaehtoisuuteen.** Sosiaalihuollon asiakkuus on aina vapaaehtoista, mutta lastensuojelun asiakkuus ei edellytä lapsen eikä huoltajan suostumusta. Huomioitavaa on, että lastensuojelun avohuollon tukitoimet ovat kuitenkin vapaaehtoisia. Lastensuojelulaki mahdollistaa lisäksi perustellusta syystä lapsen tapaamisen ilman huoltajan suostumusta.
- **Huomioitavaa on sosiaalihuoltolain kattavuus ja velvoittavuus.** Lastensuojelun tarvetta arvioitaessa onkin hyvä muistaa, että sosiaalihuoltolaki antaa monenlaisia mahdollisuuksia tukea lasta ja perhettä myös ilman lastensuojelun asiakkuutta. Sosiaalihuoltolain mukaisesti pystytään järjestämään monenlaista tukea ja palveluja, myös kiireellisesti ja tiiviisti.
  - Palvelujärjestelmän tulee olla sellainen, että myös perustasolla voidaan järjestää tarkoituksenmukaiset peruspalvelut, eikä palvelun puute saa olla perusteena erityistason palveluihin siirtymiselle (Räty & Lehti 2022).
- **Pohdittaessa sosiaalihuollon ja lastensuojelun asiakkuuden tarvetta voi miettiä esimerkiksi seuraavia kysymyksiä:** Mikä on lapsen etu? Tarvitseeko lapsi suojelua joltakin? Mitä lisäarvoa asiakkuus tuo? Mitä lainsäädäntö mahdollistaa? Miten turvataan mahdollisimman vähäisellä puuttumisella, mutta riittävällä tavalla lapsen suotuisaa kasvua ja kehitystä?
  - Joskus lastensuojelulain mukaisten tukitoimien tarve voi johtua myös siitä, että työskentely perheen kanssa edellyttää lastensuojelun asiantuntijuutta. Näin voi olla esimerkiksi silloin, kun perhe on haluton ottamaan tukitoimenpiteitä vastaan, tai ei tunnista tuen tarpeita. (THL – Lastensuojelun käsikirja: toissijainen lähde HE 164/2014.)
- **Tarvetta vastaavaa asiakkuutta pohtiessa on hyvä muistaa myös sosiaalityön merkitys.** Sosiaaliohjaajan tai sosiaalityöntekijän tekemä työ on myös palvelua. Tarvittaessa tulee pyrkiä yhteistyöllä varmistamaan riittävä osaaminen asiakkaan tarpeisiin vastaamiseksi.
  - Työntekijän oman erityisosaamisen puute ei voi olla perusteena esimerkiksi asiakkuuden siirrossa erityispalveluun, jos kyse on perustasolle kuuluvasta osaamisesta. Jos tilanne edellyttää esimerkiksi nepsy- tai päihdeosaamista, työntekijän velvollisuus on kutsua muita toimijoita yhteistyöhön. Jos tilanne vastaavasti edellyttää esimerkiksi lastensuojelun vahvaa osaamista, se voi olla peruste lastensuojeluasiakkuuden aloittamiselle.

TUEN TARPEIDEN TASOT SOSIAALIHUOLLOSSA JA LASTENSUOJELUSSA

Keskiössä aina
lapsen etu!

3. Suojelun tarve

2. Erytisen tuen tarve

1. Yleiset tuen tarpeet

1. Yleiset tuen tarpeet → sosiaalihuoltolain mukainen asiakkuus:

- Esim. lapsen kehityksen ja hyvinvoinnin turvaamiseen tai vanhemmuuteen ja vanhempien voimavarojen riittävyyteen.
- Kaikissa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä sivistystoimen palveluissa tulee kiinnittää erityistä huomioita tämän kaltaisiin tuen tarpeisiin sekä tarjota varhaista ja oikea-aikaista tukea.

2. Erytisen tuen tarve → sosiaalihuoltolain mukainen asiakkuus:

- Erytistä tukea tarvitsevilla asiakkaalla tarkoitetaan sosiaalihuoltolain 3 §:ssä henkilöä, jolla on erityisiä vaikeuksia hakea ja saada tarvitsemiaan sosiaali- ja terveystoimen palveluja laissa mainituista syistä johtuen. Erytistä tukea tarvitsevilla lapsella tarkoitetaan lasta, jonka kasvuolosuhteet vaarantavat tai eivät turvaa lapsen terveyttä tai kehitystä tai joka itse käyttäytymisellään vaarantaa terveyttään tai kehitystään.

3. Erytisen tuen tarve sekä suojelun tarve → lastensuojelun asiakkuus:

- Lapsen kasvuolosuhteet vaarantavat tai eivät turvaa lapsen terveyttä tai kehitystä tai lapsi itse käyttäytymisellään vaarantaa terveyttään tai kehitystään.
- Lisäksi lapsen tulee tarvita lastensuojelulain mukaisia palveluja ja tukitoimia, jolloin sosiaalihuoltolain mukaiset palvelut on arvioitu riittämättömiksi.
- Eli jos lapsi voi saada riittävät ja sopivat palvelut sosiaalihuoltolain kautta, ei lastensuojelun asiakkuutta aloiteta.

Raskaana olevan henkilön sosiaalihuollon asiakkuuden käynnistyminen ja ennakkollinen lastensuojeluilmoitus

Tulevalla vanhemmalla, läheisellä, ammattilaisella tai muulla henkilöllä herää huoli tai ajatus, että raskaana olevan henkilön tilanteessa tarvitaan mahdollisesti lisätukea.

Jos on perusteltua syytä epäillä, että syntyvä lapsi tulee tarvitsemaan lastensuojelun tukitoimia välittömästi syntymänsä jälkeen, tietyillä ammattilaisilla on **velvollisuus tehdä ennakkollinen lastensuojeluilmoitus** (lastensuojelulaki 25 §, 25 c §).

- Tavoitteena on tunnistaa raskaana olevan/perheen tuen tarve ja vastata siihen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Parhaimmillaan raskauden aikainen työskentely ehkäisee lastensuojelun tarpeen.
- Keskeistä on nimetä vastuutyöntekijä, joka vastaa prosessin etenemisestä.
- Tarkoituksenmukainen yhteistyö asiakkaan, läheisten sekä tarpeen mukaan eri ammattilaisten kanssa koko asiakkuuden ajan, kuten sosiaalihuoltolaissa säädetään.
  - Kutsutaan yhteistyöhön ne toimijat, jotka voivat edistää tilanteen arvioinnissa sekä ratkaisujen muodostamisessa.

Muut tarvittavat palvelut jatkuvat asiakkuuden aikana ja sen jälkeen. Keskeistä palveluiden yhteensovittaminen monialaisesti asiakkaan tarpeiden mukaisesti.

Tieto tuen tarpeesta tulee sosiaalihuoltoon

- hakemuksena
- yhteydenotona
- ilmoituksena
- muulla tavoin (esim. työntekijä saa työssään tietää) tai
- ennakkollisena lastensuojeluilmoituksena

Sosiaalihuollon ammattilainen arvioi aina välittömästi kiireellisen avun tarpeen.

Kiireellinen apu tarvittaessa heti.

Raskaana olevan henkilön sosiaalihuollon asiakkuus alkaa

Ratkaistaan, aloitetaanko palvelutarpeen arviointi (PTA) ja onko kyseessä mahdollisesti erityistä tukea tarvitseva henkilö.

Pääsääntöisesti aloitetaan sosiaalihuoltolain 36 §:n mukainen palvelutarpeen arviointi (PTA).

- PTA tehdään tilanteen edellyttämässä laajuudessa (suppea/laaja) yhteistyössä muiden tarkoituksenmukaisten toimijoiden (ml. läheisverkosto) kanssa
- Jos kyseessä erityistä tukea tarvitseva henkilö → sosiaalityöntekijä vastaa
- PTA on aloitettava viipymättä ja saatettava loppuun ilman aiheetonta viivytystä.

Lapsen synnyttyä lapselle tehdään tarvittaessa oma palvelutarpeen arviointi, vaikka vanhemman sosiaalihuollon asiakkuus jatkuisi. Tarvittaessa arvioidaan myös lapsen lastensuojelun tarve.

Raskaana olevan henkilön sosiaalihuollon asiakkuus edellyttää hänen suostumustaan.

- Raskaana olevalla henkilöllä on oikeus saada palvelutarpeen arviointi, jollei arvioinnin tekeminen ole ilmeisen tarpeetonta. Hänellä on myös erityisiä oikeuksia eli hänelle on velvollisuus järjestää apua ja tukea sekä välttämättömät palvelut sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista monilaisessa yhteistyössä.

Ei tarvetta palvelutarpeen arvioinnille/sosiaalihuollon asiakkuudelle → asiakkuus päättyy

Lapsen ja/tai vanhemman sosiaalihuollon asiakkuus jatkuu

Lapsen lastensuojelun asiakkuus alkaa

Ennakkollinen lastensuojeluilmoitus synnyttää sosiaalihuollolle seurantavelvollisuuden

TAVOITTEENA SYNTYVÄN LAPSEN KASVUYMPÄRISTÖN TURVAAMINEN

- Lapsen lastensuojelun tarvetta selvitetessä sosiaalityöntekijä arvioi lapsen kasvuolosuhteita sekä huoltajien tai muiden lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavien henkilöiden mahdollisuuksia huolehtia lapsen hoidosta ja kasvatuksesta (lastensuojelulaki 26 §). **Vatsa on lapsen ensimmäinen kasvuympäristö.**
- Ennakollinen lastensuojeluilmoitus käynnistää työskentelyn, jolla pyritään turvaamaan syntymättömän lapsen kasvuympäristö. Tämä kytkee sosiaalihuollon ja lastensuojelun ammattilaiset olennaisena osana yhteiseen työskentelyyn. On tärkeää, että työskentelyssä on käytettävissä tarkoituksenmukaista asiantuntijuutta.
- Lapsen aivojen kehitys alkaa jo raskausaikana, joten raskausajan kasvuympäristöllä voi pitkälle heijastuvia vaikutuksia.
  - Esimerkiksi raskaudenaikaisen stressin vaikutus jälkikasvun myöhempään kehitykseen on ilmennyt mm. lapsen heikentyneenä tunteiden säätelynä, huonompina kognitiivisina kykyinä ja suurempana taipumuksena ahdistuneisuuteen. Äidin raskaudenaikainen stressi voi olla myös yksi lapsen temperamentin vaihtelua ja mahdollista keskushermoston kehitysviivettä määrittävistä tekijöistä sekä riskitekijä myöhäisemmän (neuro)psykiatrisen häiriön kehittymiselle, kuten masennukselle, ADHD-oireille, autisimpiirteille ja jopa skitsofrenialle. (Lehtola ym. 2016.)

Peruste ennakollisen lastensuojeluilmoituksen tekemiselle voi muotoutua monenlaisista asioista, jotka vaarantavat lapsen kasvuympäristöä raskausaikana tai välittömästi syntymän jälkeen.

Ennakollisen lastensuojeluilmoituksen perusteena voi olla erilaisia tekijöitä, kuten esimerkiksi:

- vanhemman kyvyttömyys huolehtia itsestään ja perustarpeistaan
- vanhemman vakavat mielenterveysongelmat
- vanhemman päihdeongelma
- vankeusrangaistus
- väkivallan uhka äitiä tai tulevaa lasta kohtaan

- Ennakollisen lastensuojeluilmoituksen perusteena voivat olla monet muutkin asiat kuin tulevan vanhemman päihteidenkäyttö.
- Keskittyminen pelkästään todennetun tiedon odottamiseen esimerkiksi päihteidenkäytöstä voi johtaa siihen, että tuen tarjoaminen viivästyy. Havainnoimalla muita tilanteeseen liittyviä tekijöitä ennakollisen lastensuojeluilmoituksen peruste voi ilmetä varhaisemmassa vaiheessa.
- Yhteistyösuhteen luominen raskaana olevaan henkilöön voi vaikuttaa siihen, että yhteys sosiaalihuoltoon tehdään yhdessä matalalla kynnyksellä. Tämä voi edistää oikea-aikaisen tuen tarjoamista.

AINON TARINA

Seuraavilla sivuilla kuvataan raskaana olevan Ainin tarinaa ja raskausajan työskentelyä Ainin tilanteessa.

*Raskausajan
kasvuolosuhteilla voi
olla vaikutusta lapsen
koko elämään*

Dialoginen huolen puheeksi ottaminen (THL)

<https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/kehittyvat-kaytannot/dialogiset-toimintavat/dialoginen-huolen-puheeksi-ottaminen>

Puheeksiotto ja mini-interventio (THL)

<https://thl.fi/fi/web/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/ehkaiseva-paihdeyto/puheeksiotto-ja-mini-interventio>

<https://thl.fi/fi/web/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/ehkaiseva-paihdeyto/puheeksiotto-ja-mini-interventio/alkoholin-kayton-puheeksiotto-ja-mini-interventio>

Neuvolatyon lomakkeet

<https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/aitiys-ja-lastenneuvola/neuvolatyon-lomakkeet>

Terveysportti: Alkoholin ja muiden päihteiden käyttö

<https://www.terveysportti.fi/apps/dtk/nko/article/nla00041/search/p%C3%A4ihde>

Ainon tarina

Aino on juuri täyttänyt 20 vuotta ja asuu yksin opiskelupaikkakunnalla. Aino viettää vapaa-aikansa päihteitä käyttäen ja yöt juhlien. Ainolla on ystäviä ja välillä vaihtuvia poikaystäviä. Ystäväporukka käyttää myös päihteitä. Ainolla on uniongelmia ja haasteita syömisen kanssa. Ainoon kuukautiset ovat loppuneet joitakin kuukausia sitten, mutta Aino on ajatellut päihteiden ja vuorokausirytmien vaikuttaneen myös kuukautisiin.

Aino tekee ystävien kehotuksesta raskaustestin ja selviää, että Aino on raskaana. Ainoon ensimmäinen reaktio on järkytys: "Eihän mulle voi käydä näin?" Toisaalta Aino tuntee myös ilonpilkahduksen sisimmässään. Aino hakeutuu neuvolaan terveydenhoitajan vastaanotolle.

Terveydenhoitaja keskusteleekin Ainoon kanssa hänen tilanteestaan ja kiinnittää huomiota hänen väsyneeseen vointiin. Terveydenhoitajalla herää huolta Ainoon tilanteesta ja hän kertoo Ainolle mahdollisuudesta olla yhdessä yhteydessä sosiaalihuoltoon. Aino kieltää yhteydenoton sosiaalihuoltoon.

Seuraavien tapaamisten aikana terveydenhoitaja kartoittaa Ainoon tilannetta laajemmin ja ottaa puheeksi päihteidenkäytön, jossa hyödyntää mm. päihteidenkäyttöä kartoittavia lomakkeita. Aino vähätteleekin ensin päihteidenkäyttöään, mutta kokeekin terveydenhoitajan haluavan auttaa häntä ja kertoo pikkuhiljaa yhä enemmän elämästään. Yhdessä he keskustelevat päihteidenkäytön riskeistä sikiölle ja pohtivat, mikä Ainoa voisi auttaa tilanteessa.

Tapaamisten aikana terveydenhoitajalle varmistuu, että Aino käyttää päihteitä raskauden aikana. Hän ehdottaa Ainolle yhteydenottoa sosiaalihuoltoon, josta Aino kieltäytyy. Terveydenhoitaja kertoo Ainolle velvollisuudestaan tehdä ennakkollinen lastensuojeluilmoitus. Terveydenhoitaja tuo esille haluavansa varmistaa, että Aino ja tuleva lapsi saisivat apua ja tukea.

Sosiaalityöntekijä soittaa Ainolle ja kertoo hänelle ennakkollisen lastensuojeluilmoituksen käsittelystä sekä tarkoituksesta. He keskustelevat ennakkollisessa lastensuojeluilmoituksista olleista tiedoista ja sosiaalityöntekijä kartoittaa, tarvitseeko Aino välittömästi tukea tai apua. Sosiaalityöntekijä ehdottaa yhteistä tapaamisesta neuvolan terveydenhoitajan kanssa. Aino kieltää yhteydenottamisen terveydenhoitajaan.

Sosiaalityöntekijä kysyy Ainolta, miltä hänestä tuntui, kun kuuli terveydenhoitajan tekemän ennakkollisen lastensuojeluilmoituksen? Aino kertoo olleensa siitä harmissaan ja ilmaisee, että hän ei ymmärrä, miksi näin tuli toimia. Sosiaalityöntekijä kertoo Ainolle sosiaalihuoltolain mukaisesta palvelutarpeen arvioinnista ja siihen liittyvästä työskentelystä. Ainoa pelottaa ajatus siitä, että sosiaalityöntekijä haluaa tavata häntä ja tehdä arviointia. "Tarkoittaako se, että häneltä otetaan lapsi pois?" Aino ei uskalla kertoa pelostaan.

Sosiaalityöntekijä kuvailee millaista työskentely on ja tuo esiin, että sosiaalityöntekijän arvion mukaan Ainon tilanteessa olisi perusteltua aloittaa palvelutarpeen arviointi tavoitteena turvata Ainolle tarpeenmukaiset tukitoimet jo raskausaikana. Sosiaalityöntekijä juttelee Ainolle, että joskus ennakkollinen lastensuojeluilmoitus voi tuntua ikävälle ja se voi kuulostaa sille, että lastensuojelun asiakkuus alkaa välittömästi. Ainolle selviää, ettei arvioinnin tekeminen aloita lastensuojelun asiakkuutta, eikä lastensuojelun asiakkuuskaan tarkoittaisi sitä, että lapsi otetaan häneltä "automaattisesti" pois. Sosiaalityöntekijä avaa keskustelussa hänelle sitä, kuinka työskentelystä voisi olla hänelle apua. Aino suostuu palvelutarpeen arviointiin.

Sosiaalityöntekijä ehdottaa uudelleen, että he tapaisivat yhdessä terveydenhoitajan kanssa Ainoa esimerkiksi neuvolakäynnillä. Sosiaalityöntekijä kertoo, miksi tilanteessa on tärkeä tehdä yhteistyötä ja tuo esiin, että Aino on itse mukana työskentelyssä, eivätkä työntekijät toimi hänen selän takana. Sosiaalityöntekijä kertoo Ainolle tiedonvaihdon mahdollisuuksista ja perusteista sekä Ainon oikeuksista ja velvollisuuksista. Hän myös tiedustelee Ainolta, millaisia toiveita hänellä on tapaamisen suhteen ja sopiiko, että tapaaminen olisi neuvolakäynnin yhteydessä. Ainosta tämä on hyvä idea ja hän antaa sosiaalityöntekijälle luvan sopia yhteisestä tapaamisesta.

Eräs sosiaalityöntekijä päätti tietoisesti kokeilla lastensuojeluilmoituksen ja palvelutarpeen arvioinnin käsittelyä lupaa pyytävän työtteen mukaisesti: Lastensuojeluilmoitus koski vanhempien päihteiden käyttöä. Työntekijä toimi tietoisesti vastoin vanhempien oletuksia eikä lähtenyt "metsästämään" totuutta päihteiden käytöstä, vaan lupaa pyytävästi muutti vuorovaikutusta niin, että vanhemmat halusivat itse kertoa päihteiden käytöstään. *"Onhan sinulla sopiva hetki jutella..."*; *"missä te haluaisitte tavata"*; *"sano vain, jos tätä ei ole sopivaa kysyä..."*; *"mietin tätä, mutta miten te näette asian"*; *"miten te minun asemassani (sosiaalityöntekijänä) toimisitte näiden tietojen perusteella..."* olivat kysymyksiä, joilla työntekijä halusi palauttaa vanhemmille oman elämän ohjat. Kokeilu johti siihen, että vanhemmat, jotka aluksi kieltäytyivät tapaamasta työntekijää, alkoivat alun totaalkieltäytymisen jälkeen käyttäytyä toisin.

(Siltala & Kattelus & Sillanpää & Mäki-Fossi 2023)

Millaista sinulle oli tulla tänne ensimmäiseen tapaamiseen tänään?

Aino, sosiaalityöntekijä ja terveydenhoitaja järjestävät yhteisen tapaamisen, jossa aluksi jokainen esittäytyy ja kertoo lyhyesti itsestään. Sosiaalityöntekijä ja terveydenhoitaja tiedustelevat Ainolta, millaista hänestä oli tulla ensimmäiseen yhteiseen tapaamiseen. Aino kertoo jännittävänsä. Ainosta tuntuu mukavalta, että sosiaalityöntekijä kysyy, sopiiko hänelle, että keskustellaan vielä yhteisesti ennakkolisesta lastensuojeluilmoituksesta ja palvelutarpeen arvioinnin tekemisestä. Ainolle tämä sopii. Sosiaalityöntekijä kertoo, että ennakkolisesta lastensuojeluilmoituksen tekeminen varhaisessa vaiheessa oli hyvä asia, koska se mahdollistaa tarvittavan tuen järjestämisen jo raskauden alkuvaiheessa, mikä taas on Ainin ja vauvan edun mukaista.

Mitä meidän työntekijöiden olisi hyvä tietää sinusta?

Aino kertoo, että päihteidenkäytön puheeksiottaminen oli hänelle helpotus ja hän sanoo, ettei välttämättä olisi uskaltanut siitä itse kertoa. Terveydenhoitaja näkee tärkeänä sen, että sosiaalityöntekijä oli myös häneen yhteydessä ja että Aino antoi siihen luvan, koska ennakkolisesta lastensuojeluilmoituksen tekeminen herättää monia kysymyksiä myös työntekijässä. Myös tarvittavien tukitoimien suunnittelun näkökulmasta on tärkeää, että Ainin ympärillä olevat ammattilaiset tekevät yhteistyötä.

Jos (isäsi, äitisi, ystäväsi) olisi täällä, mitköhän hän sanoisi?

Sosiaalityöntekijä tiedustelee, voisiko tämän kerran aiheena olla käydä läpi Ainin elämäntilannetta. Terveydenhoitaja kysyy, mitä Aino haluaisi kertoa itsestään heille. Aino kertoo opiskelevansa kokiksi ja alan tuntuneen hänelle sopivalta, mutta tuo esiin hänellä olevan paljon poissaoloja koulusta. Ainin mukaan poissaolot liittyvät pitkälti päihteiden käyttöön ja juhlimiseen sekä sen seurauksena tulevaan huonoon oloon. Aino kertoo, että on välillä ollut useita viikkoja poissa koulusta, jotka on kuitenkin terveydelliseksi poissaoloiksi wilmassa. Ainolta tiedustellaan, onko hän itse huolissaan tilanteestaan ja onko joku toinen ollut huolissaan päihteiden käytöstä. Aino toteaa, että on välillä itse pyrkinyt lopettamaan ja osa ystäväistä on ollut hänestä huolissaan. Samoin opettaja ja kuraattori ovat huolissaan poissaoloista, sillä Ainin opiskelu on vaarassa keskeytyä poissaolojen vuoksi.

Sopisiko sinulle, että ensi kerralla kun tavataan...

VAUVA mielessä – raskausajan päiväkirja

https://www.folkhalsan.fi/globalassets/barn/gravid/raskauspaivakirja_extended.pdf

Tulevaisuuden muistelu

<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/100706/072kokko.pdf?sequence=1>

[https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77346/T29-2006-](https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77346/T29-2006-VERKKO.pdf?sequence=1)

[VERKKO.pdf?sequence=1](https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77346/T29-2006-VERKKO.pdf?sequence=1)

[Ennakointidialogit - THL](https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77346/T29-2006-VERKKO.pdf?sequence=1)

[Ennakointidialogit - THL](https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77346/T29-2006-VERKKO.pdf?sequence=1)

Ainon kanssa keskustellaan siitä, millaisia tunteita ja ajatuksia ihmissuhteet, arjen asiat ja päihteidenkäyttö hänessä herättävät. Työntekijät pyytävät Ainoa miettimään asiaa myös hänen vatsassaan kasvavan lapsen kannalta. Aino haluaa tarjota lapselle turvalliset kasvuolosuhteet ja kertoo yrittäneensä lopettaa päihteiden käyttöä. Sosiaalityöntekijä kuvaa, että Ainon vatsa on lapselle se ensimmäinen kasvuolosuhde ja terveydenhoitaja kertoo, miten Ainon hyvinvointi vaikuttaa lapsen hyvinvointiin jo raskausaikana. Ainolta kysytään, miten asiat olisivat, jos ne olisivat Ainon mielestä hyvin. Aino kertoo, ettei hän käyttäisi lainkaan päihteitä ainakaan raskausaikana ja pystyisi olemaan lapselleen hyvä äiti. Ainon kanssa pohditaan, minkälaiset asiat tukisivat häntä päihteidenkäytön lopettamisessa. Samalla käynnillä Ainolle varataan aika päihdetyöntekijälle. Aino antaa luvan yhteistyölle ja yhdessä pohditaan myös opettajan ja kuraattorin mukaanottamista verkostoon.

Aino on käynyt päihdetyöntekijän vastaanotolla ja saanut tukea päihteidenkäytön lopettamiseen. Muutamia kertoja Aino on perunut tapaamisen vedoten terveydentilaansa ja on myöhemmin kertonut käyttäneensä lääkkeitä pahaan oloonsa. Aino ja päihdetyöntekijät tapaavat yhdessä lääkäriä, jossa selvitetään Ainon terveydentilaan liittyviä asioita.

Yhteistyötä on tehty tiiviisti Ainon, sosiaalityöntekijän, terveydenhoitajan ja päihdetyöntekijän kesken pyrkien vahvistamaan eri keinoin Ainon voimavaroja ja tukemaan Ainon merkitykselliseksi kokemia tavoitteita. Verkostotapaamisen on nyt kutsuttu heidän lisäksi koulukuraattori ja opettaja. Verkoston alussa esittäydytään ja sovitaan asiat, mistä tällä kerralla on tarkoitus puhua. Aino nostaa esille toiveensa selvittää opintoihin liittyviä asioita ja miten hän voisi jatkaa opintojaan. Työntekijät nostavat keskeisenä toiveena tapaamiselle sen, miten he voisivat olla vielä vahvemmin tukena Ainolle. Työntekijät tuovat tilanteeseen oman ammattitaitonsa, ajatuksensa ja tietonsa, mikä lisää Ainon ja kaikkien työntekijöiden ymmärrystä sekä mahdollisuuksia tukea tilanteessa. Verkostotapaamisessa sovitaan, miten jokainen jatkaa Ainon kanssa työskentelyä omasta tehtävästä käsin ja sovitaan, miten Ainon opintoja voidaan tukea koululla. Yhteisellä suunnitelmalla varmistetaan, että työskennellään samansuuntaisesti ja voimavaralähtöisesti.

Ainoa pelottaa ihan hirveästi, mutta hänellä on toive, että vauva antaa hänelle mahdollisuuden päästä pois päihteidenkäytön maailmasta. Tapaamisesta Ainolle jää tunne, että hän sai kertoa tilanteestaan ilman, että kukaan arvosteli häntä. Hänestä on mukava kuulla, miten eri tavoin eri ammattilaiset pohtivat hänen tilannettaan ja pyrkivät häntä auttamaan.

VANHEMMUUDEN HERÄTTELY

Vanhemman mentalisaatioidon tukeminen:

<https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/vanhemmuus-ja-kasvatus/mentalisaatio-vanhemmuudessa/kuinka-kehittaa-mentalisaatiotaitoja/>

<https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/vanhemmuus-ja-kasvatus/mentalisaatio-vanhemmuudessa/>

Miltä sinusta tuntui,
kun sait tietää olevasi raskaana?

Minkälainen rytmi vauvallanne on?
Milloin vauva on aktiivinen?

Kenelle olet kertonut raskaudesta?

Millaisiin ääniin tai kosketuksiin
vauva reagoi?

Mitähän vauva nyt ajattelee?
Mitä vauva toivoisi?

Mitä ajattelet vauvan syntymän
muuttavan arjessa?

Millä nimellä vauvaa kutsut?
Onko vauvalla lempinimeä?

Minkä näköinen vauva on?
Kenen piirteitä vauvassa on?

Millaisia tunteita
vauva sinussa herättää?

Millainen vanhempi haluaisit olla?

Terveydenhoitaja on yhteydessä sosiaalityöntekijään ja kertoo, ettei Aino ole tullut neuvolakäynnille, eikä hän ole saanut Ainoon yhteyttä. Myös päihdetyöntekijä on välittänyt sosiaalityöntekijälle tiedon, että Aino on perunut tapaamisia toistuvasti.

Sosiaalityöntekijä yrittää tavoittaa Ainoa. Parin päivän päästä Ainolta tulee viesti, jossa hän kertoo, ettei halua enää olla asiakkuudessa ja toivoo työskentelyn päättyvän. Sosiaalityöntekijä pyytää lupaa soittaa Ainolle, mutta Aino ei halua keskustella sosiaalityöntekijän kanssa, eikä halua kertoa omasta tilanteestaan. Sosiaalityöntekijä pyrkii viesteillä kannustamaan Ainoa neuvolakäynteihin, jonne Aino aikoo mennä.

Aino saapuu neuvolakäynnille ja terveydenhoitaja ottaa käynnillä muiden teemojen lisäksi puheeksi Ainin tilanteen. Hän kertoo Ainolle, miten hienosti Aino on tapaamisilla pystynyt keskustelemaan ja ajattelemaan asioita myös vauvan kannalta. Terveydenhoitaja kertoo, että hänen mieleensä on jäänyt Ainin toive päihteettömyydestä ja tavoitteesta olla hyvä äiti. Terveydenhoitaja kysyy Ainolta, millaisia toiveita tai ajatuksia Ainolla on tällä hetkellä. Aino kertoo toiveiden olevan yhä samoja. Terveydenhoitaja kysyy, miten Aino ajattelee, että hän voisi päästä tavoitteeseen ja mitä voisi tehdä, että asiat menevät siihen suuntaan. Aino myöntää tarvitsevansa apua ja yhdessä he miettivät, ketkä voisivat olla tukena. Aino ja terveydenhoitaja sopivat päihdetyöntekijän tapaamisesta yhdessä. Aino lähettää sosiaalityöntekijälle viestin, että haluaisi keskustella ja he sopivat tapaamisen Ainin kotiin.

Jos ne asiat, joista kerroit äsken, jotka sinua mietityttävät/painavat, katoaisivat ja kaikki olisi hyvin, miltä se näyttäisi? Mikä silloin olisi eri tavalla kuin nyt? Mihin kaikkeen se vaikuttaisi? Mitä mahdollistaisi?

Kuka voisi auttaa sinua niissä asioissa, joita haluaisit muuttaa? Mitäköhän minä/me voisimme tehdä, että asiat menisivät tähän suuntaan?

Mitä vauva mieltii? Vanhempien mentalisaatiokyvyn vahvistaminen.

https://cdn.mll.fi/prod/2017/08/04173656/Mit%C3%A4-vauva-mieltii_PDF.pdf

Videoita sukuuun ja verkostokartan tekemisestä

<https://www.youtube.com/watch?v=KREDP7XnrCU&pp=ygUHC3VrdXB1dQ%3D%3D>

<https://www.youtube.com/watch?v=-5sigbIYaCQ>

<https://www.youtube.com/watch?v=B72oBUxUo84>

Elämäntilanteen selvittämisen ympyrä

<https://www.intory.fi/materiaalipankki/hyva-kaytanto-elamantilanteenselvittamisen-ympyra-virta-ii-hanke/>

http://www.socca.fi/files/8183/Selkokielineen_Elamantilanteen_selvittamisen_ympyra_ESY.pdf

Sosiaalityöntekijä on tullut tapaamaan Ainoa hänen kotiinsa. Aino on siivonnut koko päivän, koska työntekijän päästäminen omaan kotiin tuntui ahdistavalta. Tapaamisen aikana Ainin olotila helpottuu, sillä hänestä oikeasti tuntuu siltä, että sosiaalityöntekijä haluaa oppia tuntemaan hänet.

Sosiaalityöntekijä kysyy, sopsisiko Ainolle, jos he tällä kerralla keskustelisivat Ainin verkostosta ja käyttäisivät tukena menetelmiä. Aino nyökkää ja häntä hieman huvittaa, kun sosiaalityöntekijä kaivaa laukustaan esille kynän ja paperia sekä alkaa piirtää. Sosiaalityöntekijä keskustelee Ainin elämästä ja ihmissuhteista verkostokartan sekä sukupuu-työskentelyn kautta.

Aino kertoo, että hän on muuttanut opiskelemaan naapurikunnasta, jossa asui lapsuutensa yksinhuoltaja äidin kanssa. Ainin lapsuudessa äiti kävi töissä, mutta käytti paljon alkoholia viikonloppuisin. Lapsuudessaan Aino vietti paljon aikaa yksin tai kavereiden kanssa. Yläkoulun aikana Ainolla oli jonkin verran poissaoloja. Aino on aloittanut alkoholin kokeilun 13-vuotiaana ja tutustunut aluksi kannabikseen yhdeksännellä luokalla, minkä jälkeen kokeili myös muita huumausaineita ja lääkkeitä. Ainin muutettua opiskelemaan hänen oman äidin alkoholin käyttö lisääntyi. Nykyisin Aino käy satunnaisesti äidin luona. Ainolla on yksi sisarus isän uudesta avioliitosta. Isä asuu 500 km päässä Ainosta uuden puolison sekä sisaruksen kanssa. Isä soittaa harvakseltaan Ainolle ja Aino ei ole vielä kertonut raskaudesta vanhemmilleen. Aino tietää, kuka lapsen isä on ja on kertonut tälle raskaudesta. Aino ei ole varma siitä, haluaako isä olla mukana lapsen elämässä.

Ainin kanssa pohditaan yhdessä eri asioiden ja suhteiden vaikutusta hänen tilanteeseensa. Sosiaalityöntekijä kysyy Ainolta, millaisia ajatuksia hänellä on äitiydestä, ketkä olivat hänelle merkittäviä ihmisiä, kun hän oli pieni, ja mitkä asiat tekivät niistä merkityksellisiä. Sosiaalityöntekijä tiedustelee, mitä läheiset mahtaisivat sanoa, jos olisivat paikalla ja miten raskaudesta kertominen vaikuttaisi hänen ja läheisten suhteisiin. Aino ja sosiaalityöntekijät pohtivat myös tulevaisuutta sekä sitä, mitä Aino itse sekä työntekijät voivat hänen tilanteessaan tehdä. Aino ja sosiaalityöntekijä miettivät myös, miten läheisverkosto voisi mahdollisesti olla Ainin tukena.

Ainosta tuntuu mukavalta, että hänestä puhutaan tulevana äitinä ja puhutaan myös vahvuuksista, joita hänellä äitinä voisi olla. Ainosta on helpottavaa kuulla, ettei hän ole ongelma ja viallinen. Hänellä ja tulevalla lapsella on toivoa. Ainosta tuntuu, että hän haluaa soittaa vanhemmilleen. Huomenna on neuvolakäynti ja Aino odottaa ilolla, että saa kuulla tulevan lapsensa sydänäänet.

Nyt kun olemme jutelleet sinun toiveistasi, mitä kaikkea olet jo tehnyt, mikä on vienyt kohti tätä? Mihin kaikkeen olet tyytyväinen omassa elämässäsi?

Ainon raskaus on sujunut hyvin ja vauva on kasvanut tasaisesti. Aino on ollut päihteettömänä, vaikka ongelmia terveydentilan kanssa on ollutkin ja Aino tarvitsee jatkossa läikehoitoa. Aino tuntee päihteidenkäytöstä syyllisyyttä, mikä painaa hänen mieltään. Päihteettömään elämään opettelu on tarkoittanut Ainolle myös joidenkin ystävyyssuhteiden katkeamista. Aino on ollut enemmän yhteydessä vanhempiinsa, jotka odottavat vauvan syntymistä. Aino ei ole saanut sovittua asioista lapsen isän kanssa, mikä huolettaa Ainoa kovasti. Aino pelkää, että vastoinikäymiset saavat hänet jälleen käyttämään päihteitä. Myös tulevaisuus tuntuu haastavalta, sillä hänellä ei ole ammattia tai työpaikkaa ja opiskelu vauvan kanssa huolettaa.

Ainon asioissa kokoonnutaan verkoston tapaamiseen, jossa käydään lävitse myös yhdessä tehtyä palvelutarpeen arviointia. Sosiaalityöntekijä kertoo sosiaalihuoltolain mukaisista tukitoimista, jotka ovat mahdollisia myös lapsen syntymän jälkeen. Ainosta on turvallista, että tilannetta arvioidaan myös uudelleen lapsen syntymän jälkeen, sillä tällä hetkellä hän ei osaa sanoa, millaista tukea tulee tarvitsemaan.

Aino kokee säännölliset käynnit neuvolan terveydenhoitajalla ja päihdetyöntekijällä hänelle tärkeänä tukena. Aino kertoo tapaamisten tukevan päihteettömyyttä myös siten, että hän voi kertoa kavereille käynneistä ja seurannasta sekä vedota siihen, ettei kaverit tule käymään tai tarjota päihteitä. Sosiaalityöntekijä kertoo avoimesti, että lapsen syntymän jälkeen arvioidaan myös lastensuojelullisen tuen tarve. Ajatus lapsen mahdollisesta lastensuojelun asiakkuudesta ei pelota enää Ainoa, sillä hänelle on kerrottu, mitä se tarkoittaa ja mihin asioihin lastensuojelussa kiinnitetään huomiota. Aino on sopinut sosiaalityöntekijän kanssa, että he kutsuvat myös lapsen isän yhteiseen tapaamiseen.

Tapaamisella sovitaan Ainon sosiaalihuollon asiakkuuden jatkumisesta ja lapsen syntymän jälkeen arvioidaan myös lapsen tuen tarpeet. Jokaisella on tiedossa työskentelyn tavoitteet ja Ainon asioissa jatketaan yhteistä työskentelyä. Terveydenhoitaja ja päihdetyöntekijä tapaavat Ainoa välillä yhteisillä käynneillä. Vauvan syntymän jälkeen terveydenhoitaja ja sosiaalityöntekijä tekevät yhteisen kotikäynnin.

Ainosta tuntuu, että hän on paljon vahvempi ja pystyy itse päättämään, mitä hänelle ja tulevalle lapselle tapahtuu. Aino ei pelkää pyytää apua, jos sitä tarvitsee.

Aino on synnyttänyt tytön ja kotiutunut lapsen kanssa omaan kotiin. Ainon vanhemmat ovat auttaneet hankkimaan vauvalle hoitotarvikkeita ja vaatteita on ihan pinoiksi asti. Ainolla on huomenna aika neuvolan terveydenhoitajalle. Hänellä onkin monta kysymystä liittyen vauvan hoitoon ja kasvuun. Ainoa tuskastuttaa, että on niin monia asioita hoidettavana ja kertoo tästä myös sosiaalityöntekijälle, joka lupaa auttaa Ainoa. He sopivat kotikäynnistä.

Ainon ja vauvan asioissa jatketaan monialaista yhteistyötä ja järjestetään verkostotapaamisia, mutta niihin kutsutaan vain ne henkilöt, jotka ovat Ainolle ja vauvalle tärkeitä sekä voivat olla tukena tilanteessa. Aino on voinut ottaa tapaamisiin mukaan myös läheisiään. Aino kokee hyvänä, että eri ammattilaiset ovat tavanneet häntä myös yhdessä ja jokaisella on selkeä rooli hänen sekä lapsen tukemisessa.

Ainosta on ollut tärkeää, että työskentelyssä on lähdetty liikkeelle siitä, mikä hänelle on ajankohtaista ja tärkeää, vaikka sosiaalityöntekijä on pitänyt huolen myös siitä, että vauvan hyvinvointi on työskentelyn keskiössä. Lisäksi Ainosta on ihanaa puhua lapsestaan sekä saada lisää ymmärrystä lapsen kehityksestä. Ainolle on jäänyt erityisesti mieleen, kuinka työntekijä sanoi Ainon äitinä tuntevan lapsen ja lapsen tarpeet kaikista parhaiten. Se oli hänelle erityisen merkityksellinen asia.

Aino silittää vauvan posken nukkaa ja kuiskaa hiljaa: "Haluan olla sulle mahdollisimman hyvä äiti!" Ja sitä hän onkin.

PÄIHTEITÄ KÄYTTÄVÄN RASKAUDEN AIKAINEN TYÖSKENTELEY JA TUKE

– huomioita päihteettömyyttä tukevista palveluista

- Raskaana olevalla henkilöllä on oikeus saada välittömästi riittävät päihteettömyyttä tukevat sosiaalipalvelut. Kyseessä on niin sanottu subjektiivinen oikeus. Se velvoittaa kuntaa toimimaan heti kun se saa tiedon raskaana olevasta henkilöstä, joka on huolissaan omasta päihteenkäytöstään.
  - Vastaava sääntely sisältyy terveydenhuoltolakiin.
  - Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö arvioi, mikä on palvelujen riittävä taso.
  - Palveluina voidaan järjestää esimerkiksi ensikotipalveluja. Tarvittavat palvelut on järjestettävä välittömästi, jotta voidaan turvata tulevan lapsen terveys ja kehitys. Järjestämällä palvelut jo raskausaikana voidaan vähentää huomattavasti paitsi inhimillistä kärsimystä, myös päihteen väärinkäytöstä aiheutuvia välittömiä ja pitkän aikavälin kustannuksia.

Esimerkki

”Jos kysymys on päihdeongelmaisesta odottavasta äidistä, on äidillä erityinen oikeus sosiaalihuoltolain 24 §:n 3 momentin mukaisesti päihteettömyyttä tukeviin sosiaalipalveluihin. Palvelut on järjestettävä välittömästi. Terveydenhuoltolain 70 §:n mukaan terveydenhuollon viranomaisten on järjestettävä välttämättömät palvelut raskaana olevien naisten ja syntyvien lasten erityiseksi suojelemiseksi. Palvelut on järjestettävä yhteistyössä sosiaalihuollon viranomaisten kanssa, (siten kuin sosiaalihuoltolain 2 a §:ssä säädetään). Pykälän 2 momentin mukaan lapsen hoidon ja tuen tarve on selvitettävä ja lapselle on turvattava riittävä hoito ja tuki, kun lapsen vanhempi, huoltaja tai muu lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaava henkilö saa päihdehuolto- ja mielenterveyspalveluja tai muita sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja, joiden aikana hänen kykynsä huolehtia lapsen hoidosta ja kasvatuksesta arvioidaan heikentyneen.” (Räty 2023)

RASKAUSAJAN PALVELUKOKONAISUUS

ÄITIYSNEUVOLA

ERIKOISSAIRAANHOITO

PÄIHDE- JA
RIIPPUVUUSPALVELUT

SOSIAALIPALVELUT

YKSITYISET
PALVELUNTUOTTAJAT JA
KOLMAS SEKTORI

Kaikki toimijat ottavat päihteet puheeksi. Tarvittaessa tehdään ennakkollinen lastensuojeluilmoitus ja/tai yhteydenotto sosiaalihuoltoon.

Ensimmäinen verkosto (ennen rv 20): Koollekutsujana se taho, joka tunnistaa verkoston tarpeen.

Verkostossa laaditaan suunnitelma palveluista raskausajalle ja sovitaan, kuka koordinoi asiakkaan palvelukokonaisuutta.

Päihteiden puheeksiotto
kaikkien vanhempien
kanssa ja päihdehäiriön
tunnistaminen

Sikiön hyvinvoinnin ja
raskauden seuraaminen
yhdessä äitiysneuvolan
kanssa

Konsultoinnin
mahdollistaminen
matalalla kynnyksellä

Palvelutarpeen arviointi ja
työskentely

Matalan kynnyksen
palvelut

Kotikäynti (esim. yhdessä
neuvolan kanssa)

Lähetä erikois-
sairaanhoidon (äitiys- tai
HAL-poliklinikalle)

Tarvittaessa yhteys päihde-
ja riippuvuuspalveluihin

Hoidon tarpeen arviointi ja
päihdehoidon
toteuttaminen molemmille
vanhemmille

Vanhemmustyöskentelyn
varmistaminen

Vertaistuki ja
kokemusasiantuntijuus

Yhteys päihde- ja
riippuvuuspalveluihin

Synnytyksen suunnittelu

Laitoshoidon ja
-kuntoutuksen
järjestäminen tarpeen
mukaan

Laitoskuntoutuksen
järjestäminen tarpeen
mukaan

Kotiin vietävät palvelut sekä
avo- ja laitospalvelut

Raskaudenseuranta
yhteistyössä
erikoissairaanhoidon kanssa

Vastasyntyneen hoidon
suunnittelu

Lastensuojelu mukaan
loppuraskaudessa
tarvittaessa

Kaikissa palveluissa tuetaan päihteettömyyteen sekä herätellään vanhemmuuteen.

Varmistetaan riittävän tiivis moniammatillinen työskentely. Muistetaan suunnitella synnytyksenjälkeinen raskaudenehkäisy.

Toinen verkosto (riittävän aikaisin ennen syntymää, esim. rv 28-33):

Laaditaan suunnitelma ja järjestetään tarvittavat tukitoimet vauvan syntymän jälkeiselle ajalle.

MUISTILISTA RASKAUSAJAN VERKOSTONEUVOTTELUUN

- Raskausaikana on oleellista tehdä **yhteinen suunnitelma** perheen ja eri viranomaisien tai toimijoiden kesken.
  - Suunnitelma synnytykseen
  - Suunnitelma kotiutumiseen ja/tai tukitoimiin vauvan synnyttyä
  - Tarpeen mukaan suunnitelma laitoshoidosta sekä avohoidon ja laitoshoidon työnjaosta ja yhteistyöstä
- **Tuetaan vanhempia tuleviin tukitoimiin**, esimerkiksi:
  - Vieroitushoitajakso
  - Päihde-ensikotijakso tai perhekuntoutus
- **Vastuunjako**: sovitaan yhteistyössä asiakasperheen kanssa vastuut, kuka tekee, mitä ja milloin
  - Työntekijöiden tapaamisten tiheys
  - Seuranta, onko tuki riittävää, perheen sitoutuminen
  - Puhallutusten, huumausaineseulojen ja laboratoriotestien ottaminen
  - Neuvolan ja HAL-poliklinikan yhteistyöstä sopiminen
- Varmistetaan, että kaikilla verkostoon osallistuneilla on **tieto jatkosuunnitelmasta** ja se on kirjattu asiakastietojärjestelmiin.
- Raskausajan yhteistyön **koordinointivastuu on sovittava** verkostossa erikseen
  - Tiedottaminen suunnitelman päivittämisestä myös verkostopalaverien välillä oleellisille toimijoille.

Varmistetaan, että perhe on kiinnittynyt tarvittaviin palveluihin: äitiysneuvola, päihde- ja riippuvuuspalvelut, erikoissairaanhoido ja sosiaalityö.

Raskaudenehkäisy suunnitellaan loppuraskauden aikana ja toteutetaan heti synnytyksen jälkeen.

Raskausajan tukitoimet ovat vapaaehtoisia. Vapaaehtoisuus vaatii usein työntekijältä ammattitaitoa motivoida asiakasta palveluiden piiriin.

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOKSEN LINKKEJÄ

- Lähetekriteerit HAL-poliklinikoille (huumeet, alkoholi, lääkkeet) ohjaamiseksi – Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ehdotus

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/147321/Lahetekriteerit_HAL-poliklinikoille_A5_saavutettava231023.pdf?sequence=3&isAllowed=y

<https://thl.fi/fi/web/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/-/hal-poliklinikoille-ohjaamisen-vaihtelevia-lahetekriteereja-tulee-yhtenaistaa-thl-julkaisi-ehdotuksen-kriteeristoksi?redirect=%2Ffi%2Fweb%2Falkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet>

<https://blogi.thl.fi/milla-kriteereilla-tehdaan-lahete-huumeet-alkoholi-laakkeet-poliklinikalle-ja-miksi/>

- Raskaana olevan päihteitä käyttävän palveluissa on huomioitava myös puolison rooli – THL blogi

<https://blogi.thl.fi/raskaana-olevan-paihteita-kayttavan-palveluissa-on-huomioitava-myo-puolison-rooli/>

- Päihteitä käyttävien äitien palvelut - THL

<https://thl.fi/fi/palvelut-ja-asiointi/valtion-sosiaali-ja-terveydenhuollon-erityispalvelut/paihteita-kayttavien-aitien-palvelut>

LINKKI:

<https://thl.fi/documents/10531/469005/THL+PK+vanhempien+kohtaaminen+A4+2023.pdf/d9f2e28a-347e-e4a0-2ac7-94598883bb6e?t=1681986675697>

Päihteitä käyttävän raskaana olevan henkilön kohtaaminen

Päihteitä käyttävät raskaana olevat henkilöt ja vauvaperheet, joissa on päihteitä käyttäviä, tarvitsevat useita eri sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita. Sote-ammattilaisella tulee olla selkeä käsitys siitä, mitä pitää tehdä, kun hän kohtaa päihteitä käyttävän raskaana olevan henkilön.

Ammattilainen – huomioi nämä, kun raskaana oleva päihteitä käyttävä henkilö tulee palveluihin:

1. Onko HAL-poliklinikalle tehty lähete ja onko raskaana oleva mennyt sinne?
2. Toimivatko neuvola ja HAL-poliklinikka yhteistyössä?
3. Onko raskaana oleva ja mahdollisesti myös puoliso ohjattu päihdehoitoon ja onko hän tai ovatko he menneet sinne?
4. Onko määritelty, kuka ammattihenkilö koordinoi koko palveluketjua?
5. Onko laitoshoidon tarve mietitty ja onko hoito suunniteltu avohoidon ja laitoshoidon yhteistyönä?
6. Onko ennakkollinen lastensuojeluilmoitus tehty, onko tarvittavat tukitoimet suunniteltu?
7. Onko raskaudenehkäisy suunniteltu ja toteutuuko se heti synnytyksen jälkeen?
8. Onko synnytyksen jälkeinen vauvaperheen hoitopaikka ja tukitoimet suunniteltu?
9. Onko tarvittavat verkostot synnytyksen jälkeen päätetty ja aktivoitu?
10. Ovatko palveluketjun toimijat tietoisia toisistaan ja toimivatko he yhdessä?
11. Kulkeeko tieto kaikkien toimijoiden ja asiakkaiden välillä, myös palvelusta toiseen siirtyessä?

Lähde: THL 2021. Päihteitä käyttävien raskaana olevien naisten ja vauvaperheiden palveluketju ja palvelukokonaisuus. Neuvoja alueellisen palvelukokonaisuuden rakentamiseen

LIITTEET

SYSTEEMISYYS – KOKONAISVALTAINEN LÄHESTYMISTAPA

- Systeemisydellä tarkoitetaan sellaista näkökulmaa ihmiselämään, jossa huomioidaan ihminen ja ympäristö kokonaisvaltaisena systeeminä.
  - Pyritään ymmärtämään ihmistä arkikokemusten ja ihmissuhteiden ja muiden tekijöiden kokonaisuudessa.
  - Tiedostetaan, että tilanne voi näyttäytyä eri tavoin eri ihmisten näkökulmista.
- Omalla toiminnalla pyritään edistämään moninäkökulmaista tilanteen tarkastelua ja ratkaisujen etsimistä.
  - Ihmetellään yhdessä huomioiden jokaisen roolin.
  - Jaetaan omia havaintoja, ajatuksia ja tietoa muiden hyödyksi.
- Tiedostetaan, että kaikkien systeemiin kuuluvien palasten – myös työntekijän – toiminta vaikuttaa kaikkeen.

Systeemisyys on yhdessä ajattelua:

- ✓ Käytetään sellaisia työtapoja ja menetelmiä, jotka antavat tilaa kysymyksille, yhteiselle ajattelulle ja keskustelulle
- ✓ Tavoite päästä pois asetelmasta, jossa työntekijät tietävät automaattiset ratkaisut jokaiseen tilanteeseen
- ✓ Oma ammattitaito annetaan asiakkaan ja verkoston käyttöön ja siten yhdistetään muiden ammattitaitojen kanssa asiakkaan tarpeen ratkaisemiseksi.

SYSTEEMISEN AJATTELUTAVAN JA TYÖOTTEEN KIVIJALAT

Kokonaisvaltaisuus

Suhteiden merkitys

Juurisyyt

Voimavarakeskeisyys

Moninäkökulmaisuus

- Tuen asiakkaan osallisuutta kaikessa työskentelyssä ja pyrin etenemään heidän tahtiinsa (lupaa pyytävä työote). Olen kiinnostunut asiakkaan arjesta, kokemuksista, ja siitä, mitä eri asiat arjessa hänelle merkitsevät. Olen kunnioittavan utelias tutkimaan asiakkaan/perheen historiaa ja kokemuksia heidän kanssaan.
- Pyrin luomaan luottamuksellisen suhteen perheisiin, jotta päästään yhdessä juurisyiden äärelle (ihmisen käyttäytymisen takana olevat syyt) ja löydetään ne asiat, joiden muuttuminen voi vakauttaa koko systeemiä. Työskentelyssäni on keskeistä: kohtaaminen, dialogisuus, luottamus ja aito kuuntelu
- Kiinnitän huomiota systeemiin, en vain yksilöön. Tiedostan, että yhden osion muutos vaikuttaa koko systeemiin niin positiivisessa kuin negatiivisessa mielessä
- Tunnistan oman roolini ja taustani merkityksen systeemissä, samoin muiden ammattilaisten.
- Tiedostan, että ihmisessä on monia puolia ja eri vuorovaikutussuhteet nostavat esiin erilaisia puolia: toisinaan ne ylläpitävät ongelmaa, toisinaan mahdollistavat erilaisia ratkaisuja → Huomio ihmisten välisissä suhteissa sekä vuorovaikutuksessa.
- Tunnistan, että vain voimavaroja voi tukea, ei ongelmia. Ominaista pyrkimys pois ongelmakeskeisyydestä → esim. asiakkaan haaste nähdään ratkaisuyrityksenä. Paikannetaan vahvuuksia.
- Etsin yhdessä muiden kanssa vaihtoehtoisia selitysmalleja ja jos ratkaisua ei löydy, vaihdan ratkaisuyritystä muutoksen aikaansaamiseksi (sekä-että ajattelu, syys-seuraus-suhteiden kehämäisyys).
- Tiedostan, että jokainen näkee maailman aivan omalla tavallaan, en oletta, että ymmärrämme asiat samalla tavalla. En tiedä toisen puolesta (asiakkaan tai toisen toimijan) → erilaisia näkökulmia, monia ratkaisuvaihtoehtoja, yhteinen tavoite, yhteiset suunnitelmat

SYSTEEMISYYS YHTEISESSÄ TYÖSKENTELYSSÄ

- Asiakasta, lapsia ja perheitä tukevan monitoimijaisen arvioinnin ja työskentelyn perusta rakentuu hyvälle kohtaamiselle ja luottamuksen luomiselle (yhteiselle tutkimiselle). Ammatillaiset pohtivat yhdessä ja erikseen asiakkaan ja verkoston kanssa, mistä tilanteessa voisi olla kyse. Tilanteeseen saadaan monia erilaisia pohdintoja.
- Työskentelyssä on tärkeää ”kurkistaa pinnan alle” eli tarkastellaan olosuhteita ja suhteita, joita liittyy näkyvään haasteeseen. Pohditaan, miten pinnan alle päästään katsomaan ja tutustumaan asiakkaan kokemuksiin ja eri suhteisiin sekä tarkastelemaan tilannetta useista eri näkökulmista. Työntekijänä tarkastelen myös omaa toimintaani: miten minä voin tukea muutosta ja ruokinto jotenkin haasteita?
- Jaetun ydinasian ja tavoitteen löytäminen on ratkaisevaa työskentelyn tuloksellisuudelle. Tulevaisuus- ja voimavarakeskeinen työskentely auttaa asiakasta ja verkostoja löytämään tavoitteita, jotka ovat asiakkaalle (ja syntymättömälle lapselle) tärkeitä ja merkittäviä.
- Monitoimijaisen arvioinnin ja työskentelyn tavoitteena on tukea muutosta. Työskennellään asiakkaan ja verkoston kanssa siten, että tuetaan tunnistamaan syntymättömän lapsen tarpeet ja tukemaan äidin, lapsen ja koko perheen hyvinvointia.
- Muutoksen aikaansaamiseksi ei riitä, että ammatillaiset tuottavat ja siirtävät tietoa toinen toisilleen asiakkaasta. Muutosta tuottaa dialogi, jossa kaikki pääsevät tuomaan esiin omaa asiantuntemustaan ja yhteinen työskentely. Asiakkaat läheisineen ovat parhaita asiantuntijoita omassa elämässään.
- Tavoite on unelma, jolla on aikataulu. Aina on toivoa ja toiveikkuus on joskus tukitoimiakin tärkeämpää.

”Muutokset epäonnistuvat usein sen takia, että lähdemme toteuttamaan ratkaisua ilman, että paneudumme aidosti siihen, mitä systeemissä tapahtuu ja minkälaisen vaikutussuhteiden keskelle ratkaisua suunnitellaan (Colchester 2019).”

Materiaaleja ja oppaita työskentelyn tueksi:

Palvelutarpeen arvioinnin lainsäädännön ytimessä -materiaali:

<https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/palvelutarpeen-arvioinnin-lainsaadannon-ytimessa-materiaali-2022>

Lapsen suojele ammattilaisten yhteisenä tehtävänä -materiaali (monialainen yhteistyö + siihen liittyvä lainsäädäntö):

<https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/lapsen-suojele-ammattilaisten-yhteisena-tehtavana-materiaali>

Luo luottamusta suojele lasta: Opas yhteistyöstä lapsia ja perheitä työssään kohtaaville. <https://www.julkari.fi/handle/10024/136183>

Terveysportti, NEUKO tietokanta. Äitiys- ja lastenneuvola. Alkoholien ja muiden päihteiden käyttö:

<https://www.terveysportti.fi/apps/dtk/nko/article/nla00041/search/p%C3%A4ihde>

NEUKO-tietokanta: <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/aitiys-ja-lastenneuvola/neuko-tietokanta>

THL, Lastensuojelun käsikirja: <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lastensuojeluilmoitus-ja-lastensuojeluasian-vireilletulo/ennakollinen-lastensuojeluilmoitus>

THL, Lapset, nuoret ja perheet: <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet>

THL, Vammaispalvelujen käsikirja: <https://thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja>

SIVUVAUNU. Opas vammaisille äideille ja äitiydestä haaveileville sekä ammattilaisille: https://www.rusettiry.fi/wp-content/uploads/2022/05/VEERAhanke-Aitiysopas-Sivuvaunu-A5_web.pdf

Vernerinet – verkkopalvelu kehitysvammaisuudesta: <https://verneri.net/yleis/raskaus>

THL, Barnahus-hanke: lapsen kohdistuvat väkivaltaepäilyt: <https://thl.fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/barnahus-hanke>

Kehitettyjä toimintamalleja:

Päihteitä käyttävien raskaana olevien ja vauvaperheiden palvelukokonaisuus Pohjois-Suomessa (Päkä-hanke)

<https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/paihteita-kayttavien-raskaana-olevien-ja-vauvaperheiden-palvelukokonaisuus-pohjois/kehittamisen-polku>

Enna-malli-keskitetty ennakollisten lastensuojeluilmoitusten käsittely

<https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/enna-malli-keskitetty-ennakollisten-lastensuojeluilmoitusten-kasittely>

Päihteitä käyttävien raskaana olevien naisten ja vauvaperheiden palveluketju ja palvelukokonaisuus : Neuvoja alueellisen palvelukokonaisuuden rakentamiseen

<https://thl.fi/fi/-/paihteita-kayttavien-raskaana-olevien-naisten-ja-vauvaperheiden-palveluista-julkaistiin-uusi-toimintamalli>

<https://www.julkari.fi/handle/10024/143159>

Lasta odottavien sosiaalityö ja ennakolliset lastensuojeluilmoitukset (Pirkanmaan toimintamalli)

<https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/lasta-odottavien-sosiaalityo-ja-ennakolliset-lastensuojeluilmoitukset/kehittamisen-polku>

<https://innokyla.fi/sites/default/files/2022->

[08/Lasta%20odottavien%20sosiaality%C3%B6%20ja%20ennakolliset%20lastensuojeluilmoitukset%20Pirkanmaalla_0.pdf](https://innokyla.fi/sites/default/files/2022-08/Lasta%20odottavien%20sosiaality%C3%B6%20ja%20ennakolliset%20lastensuojeluilmoitukset%20Pirkanmaalla_0.pdf)

UNTUVAINEN-ryhmä raskaana oleville äideille

<https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/untuvainen-ryhma-raskaana-oleville-aideille>

Pohjois-Pohjanmaa: Tulevaisuuden sote-keskus

<https://innokyla.fi/fi/kokonaisuus/pohjois-pohjanmaa-tulevaisuuden-sote-keskus>

Lapsen sosiaalihuollon tai suojelun tarpeen tunnistamisen työkalu

<https://ekollega.fi/-/herate-tyokalut?redirect=%2Ftulevaisuuden-sote-keskus%2Fsosiaali-ja-terveyskeskus>

Tutkimuksia, opinnäytetöitä ja artikkeleita:

Ennakolliset lastensuojeluilmoitukset aikuissosiaalityössä:

[http://www.socca.fi/files/3934/Ennakolliset lastensuojeluilmoitukset aikuissosiaalityossa Kaisa Saarinen Kaytantotutkimus2014.pdf](http://www.socca.fi/files/3934/Ennakolliset_lastensuojeluilmoitukset_aikuissosiaalityossa_Kaisa_Saarinen_Kaytantotutkimus2014.pdf)

Raskaana olevien kokemuksia päihdepalveluista:

[https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/336912/Lamminsivu Satu tutkielma 2021.pdf?sequence=3&isAllowed=y](https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/336912/Lamminsivu_Satu_tutkielma_2021.pdf?sequence=3&isAllowed=y)

Raskaana olevien päihdeäitien palvelupolut:

[https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/789984/Kajala Pia.pdf?sequence=2&isAllowed=y](https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/789984/Kajala_Pia.pdf?sequence=2&isAllowed=y)

Päihteitä käyttävien raskaana olevien naisten ja vauvaperheiden palvelut vuonna 2018:

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/138942/URN_ISBN_978-952-343-411-0.pdf

Äidin raskauden aikaisen masennuksen vaikutus kokemukseen äitiydestä:

https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/18731/urn_nbn_fi_uef-20171183.pdf

Sijaishuollon aikainen sosiaalityö äitien kokemana:

<https://www.sosnet.fi/loader.aspx?id=b2e05d37-e836-40f4-a3a4-a5ef6c56e62e>

Raskaana oleva päihteidenkäyttäjä tarvitsee koordinoitua tukea:

<https://blogit.metropolia.fi/uudistuva-sosiaalialan-osaaminen/2022/05/05/raskaana-oleva-paihteidenkayttaja-tarvitsee-koordinoitua-tukea/>

Teija kuuli synnytysalissa, ettei hän saa viedä poikaansa kotiin – syntymättömästä lapsesta tehtyjen lastensuojeluilmoitusten määrä on lisääntynyt:

<https://yle.fi/a/3-11168165>

Mielenterveys- ja päihdeongelmat lasta odottavien vanhempien haasteena:

<https://blogit.lab.fi/labfocus/mielenterveys-ja-paihdeongelmat-lasta-odottavien-vanhempien-haasteena/>

LÄHTEET

Aaltio, Elina & Isokuorti, Nanne 2019: Systemisen lastensuojelun toimintamallin ydinelementit. Kuvaus asiakastason ydinelementeistä, tavoitteista ja toimintamekanismeista. Työpäperi 33/2019. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Alatalo, Marjo & Miettunen, Nanna & Liukko Eeva & Kettunen, Natalia & Normia-Ahlsten, Leena 2019: Porrasteisuus lapsiperheiden Sosiaalipalveluissa. Näkökulmia sosiaalihuoltolain toimeenpanoon ja palveluiden järjestämiseen. Työpäperi 39/2019. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/139080/URN_ISBN_978-952-302-797-8.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Asiakaslaki: Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000

Hallintolaki 434/2003.

Julkisuuslaki: Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 621/1999.

Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 361/1983.

Lastensuojelulaki 417/2007.

Lastensuojelun laatusuositus 2019. Tekijät: Malja, Marjo & Puustinen-Korhonen, Aila & Petrelius, Päivi & Eriksson, Pia. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2019/8. Sosiaali- ja terveysministeriö ja Suomen Kuntaliitto, Helsinki. Saatavilla: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161862>.

Lehtola, Satu & Tuulari, Jetro J., Karlsson, Linnea & Parkkola, Riitta & Karlsson, Hasse & Scheinin, Noora M. 2016: Miten varhainen stressi vaikuttaa aivojen kehitykseen? Lääketieteellinen aikakauskirja, numero 15. Duodecim. <https://www.duodecimlehti.fi/duo13239> . Viitattu 11.12.2023.

Monni-hanke 2022. Lastensuojelun monialainen kehittäminen Kanta-Hämeessä, Pirkanmaalla ja Etelä-Pohjanmaalla 20-22. <https://innokyla.fi/fi/kokonaisuus/monni-hanke-eli-lastensuojelun-monialainen-kehittaminen-kanta-hameessa-pirkanmaalla-ja>

Niemi-Weckström, Anu & Turunen, Katri 2022: Lapsen suojele ammattilaisten yhteisenä tehtävänä – Käytännön esimerkkejä siitä, kuinka lainsäädäntö ohjaa monialaista yhteistyötä lastensuojelun yhdyspinoilla –materiaali. <https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/lapsen-suojelu-ammattilaisten-yhteisena-tehtavana-materiaali>

Niemi-Weckström, Anu & Turunen Katri & Kyllönen, Henriikka 2022: Palvelutarpeen arvioinnin lainsäädännön ytimessä – lapsen ja hänen perheensä palvelutarpeen arviointi - materiaali. <https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/palvelutarpeen-arvioinnin-lainsaadannon-ytimessa-materiaali-2022>

Petrelius, Päivi 2020: Yhteistä työtä perheiden parhaaksi. Arviointi lasten ja perheiden tukena monitoimijaisessa työssä. SOCOM 13.11.2020.Saatavilla: https://socom.fi/wp-content/uploads/2020/11/Socom_seminaari_13112020s.pdf. Viitattu 18.8.2022.

Räty, Tapio 2023: Lastensuojelulaki. Käytäntö ja soveltaminen. Edita, Helsinki.

Räty, Tapio & Lehti, Susanna 2022: Lakia ja lastensuojelua keskustelufoorumi 19.5.2022. Pohjoinen lastensuojelu 20-22 hankkeen tilaisuus. Kooste saatavilla: <https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/lakia-ja-lastensuojelua-keskustelufoorumi>.

Siltala, Anne & Kattelus, Merja & Sillanpää, Minna & Mäki-Fossi, Satu 2023: Systemisen työtteen kokemuksia Etelä-Pohjanmaalta. Perhe- ja pariterapialehti vol 39 nro 3. <https://perhejapariterapialehti.journal.fi/issue/view/10747>

Sosiaalihuoltolain soveltamisopas 2017. Sosiaali ja terveysministeriön julkaisuja 2017:5. Sosiaali- ja terveysministeriö, Helsinki. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80391/05_17_Sosiaalihuoltolain%20soveltamisopas.pdf

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014.

Syty-kouluttajakoulutus 2022: kouluttajina Pyhäjoki, Jukka & Yliruka, Laura. Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki.

Terveydenhuoltolaki 1326/2010.

THL – Lastensuojelun käsikirja. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja>. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Vanhemmuuslaki 775/2022.